

LUCEAFĂRUL

CULTURAL-SOCIAL

MURNU

**REVISTĂ PENTRU PROPĂȘIRE CULTURALĂ
ȘI ARMONIE SOCIALĂ**

Director: IOAN N. CIOLAN

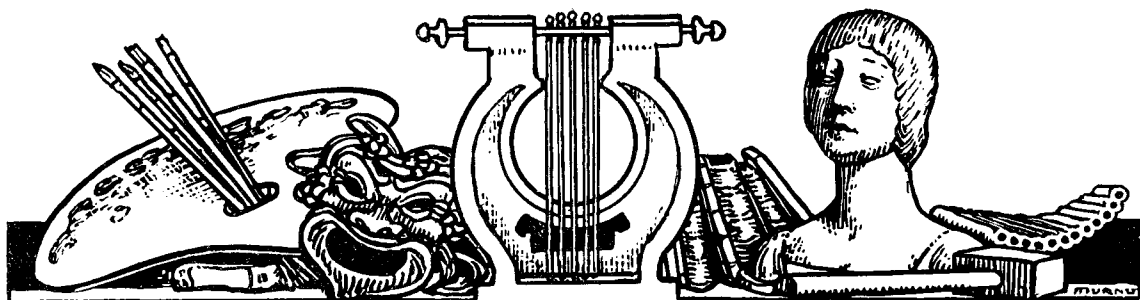
Redactor: PETRU OLARIU

**APARE LUNAR SUB AUSPICHIILE ASOCIAȚIEI
INVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL SIBIU**

Anul IV • Februarie 1937 • No. 2

SIBIU, LA 15 FEBRUARIE 1937

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: SIBIU, STRADA GH. LAZĂR No. 21

LITERATURA ȘI ARTA

Cuțitaru'

Ceeace m'a făcut să-mi aduc aminte de Andrei, a fost o mică informație culeasă dintr'un ziar de provincie, care spunea printre altele că, Andrei, poreclit prin mahalaua orașului, „Cuțitaru'", ș'ar fi făcut seama într'o magazie de lemne a unui mic negustor de mărunțișuri de prin partea locului și că moartea lui ar fi fost o binecuvântare pentru bieții oameni, pe care acest Cuțitaru', i-ar fi tiranizat cu metehnele lui.

Nu aș fi scris rândurile de mai jos, dacă informația scurtă și tendențioasă, nu ar fi strecurat în sufletul cititorilor o senzație de eliberare par'că, din „ghiarele acestui barbar, care-și făcea de cap"; impresie care, — mie ce am avut fericirea să-l cunosc pe Andrei Cuțitaru' mai bine decât ori cine, — nu-mi vine la socoteală, când știu ce om cinstit și cumsecade a fost, nu „un câine", după cum au scris ziarele iubitoare de fapte diverse.

Il cunoscusem pe Cuțitaru' cu șease ani înainte de a se însura. Atunci când avea doar nouăsprezece ani și când păru-i îmbărligat și lăsat în șuviță pe frunte, înnebuna fetele din satul Corcani, unde el și cu mama lui îmbătrânită prea devreme, petrecuseră în atâția ani și zile dulci și amare.

Pretenia noastră, s'a încheșat repede. Andrei, cum era un băiat ce nu-i plăcea gălăgia și petrecerea, a dat într'o zi pe la mine.

— Știi... uite... n'aș vrea să vă supăr, aș avea ceva de întrebat, dacă se poate...

— Cum să nu, șezi colea și să povestim ce ai.

— Mama mea... vedeți... noi suntem săraci și... nu suntem în stare să ne

hrănim și să ne îmbrăcăm dintr'al nostru, că... vedeți... n'avem pământ. Eu m'am născut și mai sărac decât mama, dar sunt silit să o țin și pe ea, că... numai pe ea o am...

— Tatăl tău, — zici că te cheamă Andrei, — unde-i?

— Mama mea, nu mi-a pomenit niciodată de el... Eu n'am tată... Dar aș vrea să mă duc undeva la lucru... 'oiu găsi?

— Când mă duc eu pe la oraș, să vii și tu cu mine. De bună seamă că o să capeți. Da 'ți place lucru'?

— Numai să am unde... O să iau și pe mama.

— Bine, o să te chem.

— Vă rog foarte mult... știți... mama tot plânge.

După două săptămâni, Andrei era la oraș. Câștiga destul ca să poată hrăni și pe mama lui. Când mă duceam, — destul de des, — pe la el, era mulțumit că putea să trăiască cinstit după munca lui și nu avea decât o nemulțumire, spunea el:

— Oare dece-i pe lume nedreptate și minciună? Fără ele, nu era mulțumire?

— De ce întrebî Andrei, ai pățit ceva?

— A... nu, întreb așa, ca să-mi spui.

— Când te vei căli de viață, Andrei, atunci nu te mai gândești la acestea; o să ți se pară că altfel nu se poate și-apoi le-a lăsat Dumnezeu.

— Da, El a fost cel dintâi care a mințit, iar oamenii au născocit nedreptatea.

— Ei, lasă, tu fi om de treabă și muncește curajos, că îți faci ce-ți trebuie, încet-încet.

— Eu sunt mulțumit de mine, dar lumea asta...

— În sfârșit...

Andrei era în primăvara omului încercat. Toate problemele vieții sociale, găseau în sufletul lui un ecou amar. Pe toate le privea cu scepticism și răceală, că mă întrebam de multe ori: „ce se găsește în inima lui, de e totdeauna înghețat în nădejdi?” Era un om simplu, nici școală n'avea, — doar două clase primare terminate ca vai de lume. — În schimb, avea o putere da muncă nesecată și o voință neînfrănată de a birui orice piedică.

Un an de zile nu m'am întâlnit cu Andrei. Mama lui a trebuit să se întoarcă acasă la Corcani, iar el a plecat pentru doi ani la un regiment de călărași. Scria așa de rar. În anul al doilea, întâmplarea ne-a adus în aceeaș cazarmă. Prietenia noastră a început și mai dela inimă. Andrei cu gradul de caporal, avea atâtea atenții pentru mine și nu scăpa nici o ocazie să-mi arate câtă dragoste sinceră îmi poartă. Imi vin în minte atâtea întâmplări frumoase, amintiri neuitate, ba mici mizerii pe care le înduram cu resemnare și mi se păreau mai ușoare alături de acela pentru care Dumnezeu n'a lăsat scris să aibă un tată ca ori care...

— Imi vine așa de greu... Pe toți îi caută părinții și le aduce o coajă de-acasă, pe mine, doar niște scrisori dela Dl notar. D-tale ți-e ușor, ai tată, ai mamă, ai tot ce-ți trebuie și ce-ți pasă?! Dar eu, sunt singur pe lume...

—

— Știi... imi vine câte-odată să scap de viața asta păcătoasă, care n'a fost în stare să mă pună în rând cu toți... Auzi... să nu ști care-i tatăl tău. Să fi vesnic chinuit de gândul acesta îngrozitor... În fiecare trecător ce te întreabă de vorbă, să vezi pe tatăl tău și să cauți asemănarea ta cu el, în vorbă, în mișcări, în toate, în toate și totuși să nu te ști într'un fel; asta mă mănca și mă gata.

— Măi Andrei, tu nu vei aștepta și acum să-ți poarte de grijă altul decât tine. Și-apoi ai o mamă așa de bună.

— Da, dintr'o fericire a ei, m'am născut eu, nenorocitul.

— Așa suntem cu toții, nu ești singur.

— Dar aveți cine să vă îndulcească oarecum nenorocirea, dar eu, eu...

— Tu nu ești vinovat Andrei și de aceea nu-ți face zile negre.

— Atâta ghină mă roade pentru asta, că ispășesc un păcat al altora. Cine știe cu câtă bucurie ar fi așteptat moartea mea, dar vezi, nenorocirea trăește mai mult ca bucuria și urmărește toată viața pe cei care au pricinuit-o; că nu ți-am spus, de multă vreme, un domn mă tot caută în fiecare săptămână de două ori, Miercurea la amiază și Sâmbătă seara, aducându-mi atâtea bunătați și vorbindu-mi așa de frumos. Mă întreabă cum îmi place în cazarmă, ce-mi mai scrie mama de acasă și câte altele. De când a început să mă caute, ști, că eu o duc mai bine. Mă întreb eu, ce are acest domn cu mine, de-mi aduce de mâncare și se supără când îi spun că o mai duc și rău câte-odată? Atâta grije n'au decât părinții pentru copiii lor. Ce-l leagă de mine?...

Andrei, — după cum observ din cuvintele lui, — are o bănuială destul de întemeiată. Ce-l face pe acel domn să caute pe un strein în fiecare săptămână de două ori, să-i aducă totdeauna câte ceva și să se intereseze ca să-i fie viața în regiment mai ușoară?!

Cu o săptămână înainte de a pleca eu din regiment, Andrei, — deja „eliberat”, — își găsisse de lucru prin mijlocirea celui domn, tot în oraș, la un măsar ce-și avea atelierul în mahalaua orașului. Muncitor harnic, se făcuse în curând cunoscut. Bani de cheltuială avea, își aduse și pe mama lui și trăiau mulțumiți în casa cinstită a măsarului îmbătrânit în omenie.

Andrei, intențise vorba cu streinul. În câteva rânduri îl chema la cărciumă și îndemnați la povești de prea multă băutură, se certaseră asupra unor nimicuri. Altă dată, Andrei a făcut un scandal enorm, tot din cauza streinului. După ce au plecat spre casă, Andrei se întoarce și urmărește pe strein, pân'la marginea orașului. La un moment dat, îl întreabă:

— D-ta nu ai de ce să fi supărat pe mine; ști că eu sunt cam iute la mânie mai ales la beutură, da', rău la suflet ști că nu's, doar mă cunoști de când eram atâtica.

— Eu nu-s' mănios pe tine... 's-mănios tot pe mine... și că te cunosc... da... te cunosc de vreo trei ani.

— M'ai întâlnit de vreo trei ani, dar mă ști de când m'a născut biata mama...

—

— Ș'apoi ce ai d-ta cu mine?

— Așa... am avut un băiat ca tine și mi-a murit. Samenii mult cu el...

— Minciuna asta de ce nu mi-ai spus-o pân'acum?

— Nu te mint, așa e...

— De ce mă tot întrebi ce face mama? Mă cunoști numai pe mine, nu și pe mama...

— Socotesc de bine să te întreb despre mama ta, deși nu o cunosc.

— Mînți!

— Ba nu mint...

— Da', vexălu' ăsta din mâinile mele, cine l-a făcut? A cui e iscălitura de pe el? Ce ai cu mama ca să-i pui bani pe numele ei și pe-al meu? Ai mințit-o pe mama, minți pe soția și copiii d-tale și-acum mă minți și pe mine, tâlharule?, răcni Andrei înfășcând pe strein de după cap și trântindu-l la pământ.

— Toți avem păcatele noastre, îngâimă streinul recunoscut în sfârșit.

Dar Andrei, nemai auzind, cu o smâncitură iute scoase cuțitul și tăe nasul aceleuia care s'a dovedit a fi nelegiuitul lui tată. După această ispravă, se întoarse foarte liniștit spre atelierul lui, neuitând să spună: „noapte bună, tată“.

A doua zi, Andrei ridicat din atelier, e dus la poliție, însă nu declară nimic și-și face pedeapsa cu cuțetul împăcat, că măcar cu atât a putut răzbuna pe mama lui și întreaga lor mizerie.

Dar, nici o întâmplare fără urmă. Andrei s'a împietrit la inimă cât a stat la închisoare. Sufletul lui, — cât l-am cunoscut înainte, — în atingere cu mizeria închisorii, s'a umplut de bălăriile și pălămida pustiului. Nu mai găseam în el pe Andrei al Floarii, ci pe

„Cuțitaru'“, cum a fost poreclit după ce-și ispășise pedeapsa. A devenit irascibil, ca un bătrân neputincios. Nu mai era resemnatul dinainte, ci revoltatul contra a tot ce era adevăr și dreptate. Că spunea el:

— Pentru ce să fac eu treisprezece luni în închisoare și să plătesc despăgubiri aceleuia care a făcut să sufăr eu și cu mama timp de 25 de ani, cea mai neagră lipsă și cea mai umilitoare rușine? Intru cât am fost vinovat de această rușine? Și-acum, m'am găsit eu nenorocitul ca să răzbun o batjocură și când colo să stau treisprezece luni la închisoare... Ah, lume...

Mai târziu, vrând să schimbe singurătatea-i insuportabilă, Andrei „Cuțitaru'“, îmi povestise că vrea să se căsătorească și pentru aceasta a ținut mult să-și ceară voe dela mamă-sa. Rușinat, cu ochi'n jos și cu sufletul la gură, abia îndrăznise să-i vorbească:

— Mamă, ... vreau să-ți spun ceva...

— Spune-mi doru' maichii.

— Nu știu cum să'ncep... N'aș vrea să te superi...

— Nu mă supăr mândrule, ... odată trebuie să o faci și pe asta... mi-a fost scris să fiu tot singur...

— Mamă... te-ai supărat?! Uite, fac cum spui d-ta numai să nu fi supărată.

— Nu dragu' maichii... numai să-ți dea D-zeu noroc și să fie ea fată cuminte.

— Da... știi... îmi pare bine că ești mama mea... ce bună ești D-ta.

Intr'adevăr, Andrei s'a însurat după două luni, luându-și o nevastă care n'a adus în casa lui nici voie bună, nici belșug. O femeie obișnuită față de care nu era mai deschis la suflet, ca față de un strein. Ba poate la făcut și mai posac și încruntat în el, izolându-l în posomorala atelierului prăfuit și desordonat. Hotărât, Andrei a fost un fatalist care s'a lăsat pe urechea soartei, ducând-o așa până la sfârșit. Incepuse să bea. Ori ce mică desordine sufletească, în mîntea lui lua porții fantastice, avea urmări grozave, pentru care el întotdeauna bănuitor, făcea zile negre celor din casă. Cu prietenii se certa mereu, din cauză că îl lăudau când nu trebuie, — spunea el, — îl înșelau și îl mințeau

întotdeauna, ceea ce pentru el născut din minciună și batjocură, era o ofensă mai mare decât chiar nașterea lui. Povestea-i, a început se se lățească încet, încet și fiecare găsea o plăcere să-l jicnească cât mai înțepător, în orice ocazie cât de mică.

Andrei mai tăia se cu cuțitul pe vreo câțiva din cauza minciunilor, a mai fost închis de vreo câteva ori și tot de atâte ori s'a revoltat pentru „lumea asta cumu-i făcută”.

A fost desrădăcinat ca atâtea alții. Se lupta cu o chimera ale cărei tentacule erau împlântate în cele mai departe cute ale societății în care trăia. Sărmanul Andrei, el nu știa că e prea singur pentru a schimba numai pe cei din jurul lui, dar să întoarcă din „lumea asta”, înspre felul cum înțelegea el să fie; cinstită, dreaptă și atot-înțeleghătoare. Avea și el patima lui, însă nu-i plăcea s'o

aibe și altul; pe el se scotea dintre cei păcătoși, iertându-și „micile metehne”, — după cum le spunea el, — și condamnând necruțător păcatele altora.

Așa suntem toți. Și atunci de ce să aruncăm tot păcatul pe unul singur. De ce să ne solidarizăm la rău și de ce să biciuim pe unul care n'a avut norocul să-l apere careva dintre noi. Cuțitaru' a fost un suflet mare, dar nu l-a înțeles nici soția lui, nici prietenii care trăiau pe socoteala lui. A dat lumii și banii și viața lui, iar viața lumii în loc să-i dea în schimb mulțumirea, i-a luat și liniștea și viața lui, făcând din el un desmoștenit insetat după adevăr și dreptate.

Cuțitaru' n'a fost un păcat pe capul oamenilor. Un om ca mine și ca tine, ba mai mult, o binecuvântare.

I. P. Tămășelu, inv.

Pârăiașul

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Eu obosit îți stau pe mal...
Privesc la tine, tu n'ai val,
Ci numai undă mititică.
Voesc să beau, dar imi e frică
Că-ți turbur a ta pace
Și foarte mult imi place,
La vale când tu curgi
Umbră de negre dungă
A cetinilor mici și verzi
Prin care tu te pierzi.
Pe malu-ți viorea, a,
Brândușa și laleaua
Salută cursul lin
Sorbind parfumul fin.
Cu gălgăit ușor răspunzi
Prin tufe te afunzi*

*Și tot imi curgi la vale
Și răcorești în cale
Dumbrava tănuită
Ce pare fericită.
Eu stau pe mal și plâng,
Că unda nu ajung
Să vărs în ea tot dorul,
Să'nec deodat' amorul
Ce-mi pare o povară
Ce zi cu zi doboară
Crenguțe din tulpină
A-tot'neștiutoare
De ceea ce mă doare.
Și plâng și-mi pare bine
Că nu ajung la tine,
Să-mi vărs amaric dorul
Ce ți-ar seca izvorul.*

Dem. I. Popescu-Giurgiza.

Învățământ - Educație

Confesiunile J. J. Rousseau

(Urmare)

Felul de viață la Bossey mi-a fost atât de prielnic încât, de n'ar fi fost de prea scurtă durată, timpul șederii mele aici, ar fi fixat pentru totdeauna trăsăturile caracterului meu. Sentimentele de afecțiune, de înțelegere, de pace, mă înconjurau. Nu cred că alt individ din speța umană să fi fost mai puțin vanitos, ca mine. Mă ridicam câte odată la sentimente sublime, dar îndată cădeam iarăși în moleșală. A fi iubit de tot ce se apropia de mine, mi-era cea mai mare dorință. Eram iubitor, vărul meu era la fel, cei ce ne creșteau erau de asemenea. În timp de doi ani, n'am fost nici martorul, nici victima vreunui act de violență. Toate întăreau în inima mea, predispozițiunile cu cari mă născusem. Nu cunoșteam mai mare mulțumire, decât aceia de-a vedea toată lumea mulțumită de mine și de toate lucrurile. Imi aduc aminte că la biserică, când răspundeam la catehism mult mă turburam, văzând pe figura D-șoarei Lambercier, teama că mă voiu incurca la răspunsuri. Acest lucru mă întrista mai mult decât rușinea ce ași fi pățit, gresind răspunsurile în fața publicului care mă stima mult, dar ale cărui laude nu mă prea măguleau. Vă pot spune, nu de ceartă sau pedeapsă din partea D-rei Lambercier, mă îngrijora, ci teama de a o face să sufere pentru mine. Ca și fratele său era severă, dar această severitate totdeauna justă și fără brutalitate mă înduioșa și nici odată nu mă revolta. Eram mai nenorocit că i-am dispăcut decât că am fost pedepsit și semnul

de nemulțumire al D-șoarei, mi-era mai greu de suportat decât pedeapsa.

Nu pot să mă explic mai bine decât așa cum ar trebui schimbate metodele cuțineretului dacă s'ar vedea efectele rele ale celor aplicate azi. Fără a ține seamă că ele nu se potrivesc tuturor indivizilor. Învățătura care se trage dintr'un exemplu pe cât de comun, pe atât de dăunător în educație, mă hotărăște să-l spun.

D-șoara Lambercier avea pentru noi și dragostea, dar și autoritatea unei mame. Mult timp, pedeapsa ei nu era pronunțată decât ca amenințare și această amenințare, care conținea ceva nou pentru mine, mă speria grozav, dar după ce-a fost aplicată odată mi s'a părut mai puțin greu de suportat, decât sentimentul cu care o așteptasem, ba ce este mai curios, în urma pedepsei, sentimentul de afecțiune îmi creștea chiar pentru cea care mă pedepsea și numai blândețea mea naturală mă împiedica de-a căuta aceste pedepse meritate, căci găsisem în ele mai multă plăcere decât frica de-a le suferi dela aceeași persoană. Este adevărat că în aceasta se amesteca și un oare care instinct precoce al sexului, fiindcă aceeași pedeapsă primită dela fratele său nu ași fi mai suportat-o așa ușor. Felul lui de a fi, însă nu mă făcea să mă tem. Dacă mă abțineam să nu fiu pedepsit, era că nu voiam s'o supăr pe D-ra Lambercier, căci așa era bunătatea inimei mele născută din simțuri naturale, lege după care inima mea s'a condus toată viață. Dacă am supă-

rat-o câte odată pe D-șoara Lambercier, a fost fără voia mea, sigur fiind, că nu fac rău.

D-șoara Lambercier a băgat de seamă că dela o vreme pedeapsa nu mai are efect, și-a mai renunțat a o mai da, spunând că aceasta o obosește prea mult. A recurs însă la alt mijloc.

Ne culcasem până atunci în camera ei, ba în timpul iernii chiar în patul ei câte-odată. De acum ne mută în altă cameră și avui onoarea, de care m'aș fi lipsit, de-a fi tratat de aci în colo, ca băiat mare. Cine ar crede că această pedeapsă de copil, primită la vârsta de opt ani dela o fată de 30 ani, a avut influența asupra gusturilor, dorințelor, pasiunilor mele, asupra întregii mele vieți și aceasta tocmai contrariu, de cum ar fi evoluat caracterul meu în mod natural. Când simțurile mi-au fost deșteptate, dorințele mărginite până atunci numai la ceia ce simțisem, numai căutaseră altceva.

Deși foarte sensual, mi-am păstrat curățenia sufletească, până la vârsta, la care temperamentele cele mai reci și întârziate se desvoltă.

Agitat mult timp fără știu de ce, îmi fugeau ochii după persoanele fuunoase, imaginația mi le readucea mereu în minte pentru a le compara și a le face pe toate asemănătoare D-șoarei Lambercier. Chiar după maturitate acest sentiment bizar și persistent mi-a păstrat caracterul cinstit, în loc să mă împingă spre decădere.

Dacă vreodată a fost educație modestă și cinstită, aceea a fost cea pe care eu am primit-o. Cele trei mătuși ale mele, nu erau numai persoane de o cuminenie exemplară, ci și de o rezervă cum de mult timp nu mai sunt femei. Tata era om de lume, dar cu obiceiuri după moda veche, n'a pronunțat nici odată față de femei, cuvinte de cari să fi roșit o fecioară. Nu cred să fi fost împins așa departe ca în familia mea respectul datorit copiilor. Chiar și D-l Lambercier era cu mare atențiune asupra acestui lucru, încât a dat afară din serviciu o servitoare foarte harnică pentru o vorbă ușuratecă spusă în fața noastră. Nu numai că n'am avut până la adolescență

nici o idee clară despre unirea între sexe, dar totdeauna această idee îmi sugera imagini neplăcute. Aveam pentru fetele de moravuri ușoare o oroare care nu mi s'a șters toată viața. Nu puteam să văd un om decăzut, fără să-mi ispire dispreț, ba chiar teamă. Aceste prejudecăți ale educației, proprii prin ele înșile a întârziat exploziile unui temperament arzător, au fost ajutate cum am spus de schimbarea ce-au făcut asupra mea primele impresii de sensualitate. Neînchipuindu-mi decât ceia ce simțisem, cu toată fierberea supărătoare a sângelui, nu mă gândeam decât la plăcerile ce simțisem, fără să merg până la cea pe care o uram și care era așa de aproape de cestelalte, fără însă ca eu să am nici cea mai mică bănuială. Astfel deși cu un temperament foarte iute, foarte precoce, foarte simțitor, nu numai că am putut trece vârsta pubertății fără a dori, fără a cunoaște alte plăceri ale simțurilor decât acela de care îmi dăduse idei foarte nevinovate D-șoara Lambercier dar când în sfârșit, cu anii am devenit om, tot așa, ceia ce mă putea să mă piardă, m'a apărât, datorită sentimentelor nevinovate din copilărie cari nu s'au șters, precum și timidității mele naturale, nu am fost de loc îndrăzneț față de femei. Astfel mi-am petrecut viața, dorind și tăcând în fața persoanelor ce iubiam mai mult. A fi la picioarele iubitei, a-i asculta ordinele, a-i cere iertare erau pentru mine cea mai mare plăcere și cu cât imaginația îmi înfierbânta sângele, cu atât deveniam mai zăpăcit. Se înțelege că în acest fel nu cuceream inimile fetelor și nici pentru virtutea lor nu era de loc periculos. Iată deci cum simțurile mele dimpreună cu sfiala și spiritul romantic, mi-au păstrat sentimentele curate, moravurile cinstite, deși tot prin aceleași inclinări cu mai multă îndrăzneală însă, aș fi fost împins în cele mai brutale plăceri. Am făcut prin aceasta, primul și cel mai greu pas în labirintul întunecat și păcătos al confesiunilor mele. Nu ceia ce este criminal e mai greu de spus, ci ceia ce este ridicol și rușinos.

E. Bărdaș.

(Va urma).

Despre aptitudini

După cum știm, au fost timpuri când psihologia nu vedea în fiecare îns decât acelaș tip de om și nu cerceta multiplele coloraturi ce ni-le oferă fiecare individualitate. Diferitelor funcții sufletești nu li se recunoștea reciprocitatea de influențare, iar unele din ele erau inexistente.

La fel s'au socotit în vechea psihologie și aptitudinile ce le putea avea indivizii, — deoarece aceștia fiind identici, nu puteau surveni între ei, asemenea deosebiri.

Psihologiei noi și în special celei diferențiale îi putem mulțumi această descoperire făcută în ființa umană, precum și lumina nouă în care pune pe om.

De multe persoane însă, — îndeosebi streine de școală, cuvântul „aptitudine” e incomplet înțeles, numind-o: dotație, interes pentru un lucru, înclinare, talent etc. Termenul de aptitudine are un înțeles mai restrâns sau mai vast, dela autor la autor. Aptitudinea fiind o sinteză de mai multe însușiri, chiar a unora din cele amintite, să încercăm o lămurire. „Orice însușire fizică sau sufletească, poate fi o aptitudine în raport cu o anumită ocupație, — exemplu, simțul tactil e o aptitudine pentru ceasornicar sau chirurg”.¹⁾

Dintre doi indivizi cari execută o lucrare, nu acela are aptitudine, care execută lucrul mai repede, fiind antrenat prin lucrări anterioare și asemănătoare, ci acel care îl execută tot așa, sau mai bine, calitativ sau cantitativ fără antrenament; plus de aceasta, persoana respectivă simte oarecare plăcere, înălțare, iar sufletul i se îmbogățește, câștigă ceva, crește.

După cartea Domnului P. Nicolau: „Aptitudine și educație”, aceasta este „o atitudine a eului nostru, care ne oferă posibilitatea de-a executa, cât mai bine, calitativ și cantitativ, în mod permanent, — un fapt oarecare, în cadrul procesului cultural”.

Mai simplu putem zice că aptitudinea este o diferențiere psihică de rendement (eficiență) peste media comună a indivizilor.

1) D. Teodosiu: Aptitudinile și selecția elevilor, pag. 7.

Sau și mai simplu „ceea ce depășește mediul sub raportul rendementului”.

Prima definiție însă mi-se pare mai completă.

Dar să vedem atitudinea vechilor psihologi, față de aptitudine, au admis-o sau nu și în ce fel?

În psihologia facultăților, care a dominat din antichitate până în secolul XIX-lea sufletul era o substanță, iar viața sufletească era datorită unor facultăți cu care era înzestrat acesta. Prin aceste facultăți însul ajungea să se cunoască pe sine și lumea înconjurătoare. Aceste facultăți la Platon erau două și se numeau: sensibilitate și intelect. Mai în urmă, la cele amintite s'au adăugat și memoria, imaginația etc. Facultățile erau socotite de natură transcendentă, iar psihologia ce le cuprinde în sânul ei, căuta caracteristica acestor facultăți, aflătoare la toți oamenii — deci comunul. Datorită facultăților sale esențiale, spiritul era totdeauna și la toți asemănător și egal.

Reprezentanții acestei psihologii au fost influențați în sec. 17—18-lea de raționalismul filozofic. După aceștia, spiritul, rațiunea era ceva inmuabil în raport cu realitatea schimbătoare a fenomenelor fizice și psihice. Unul din cei mai însemnați reprezentanți a psihologiei facultăților, este Wolff, cu care, aceasta devine predominantă în Germania.

Precum vedem, în cadrul acestei psihologii, nu se vorbea de diferențele individuale ci de comun și în acest caz, existența aptitudinilor nici nu se punea.

Contra psihologiei facultăților s'a ridicat cea a structuralismului asociaționist, reprezentat în Anglia prin John Loke, Stuart Mili, iar în Germania prin Herbart. După această psihologie, spiritul nu este o entitate metafizică neexplicată, ca la primii, ci un atom, o reală „reala-suflet”, care intră în legătură cu alți atomi, alte reale (la germani). Atomii psihici prin asociații, făcute pe baza unor legi mecanice, dau funcțiuni superioare: memorie, percepție, inteligență, raționament.

La reprezentanții englezi ai acestei psihologii, sufletul la naștere e socotit lipsit de orice însușire sau dispoziție nativă, e „tabula rasa” pe care mai târziu, rând pe rând se vor înscrie toate impresiile lăsate de mediu. Singura realitate ce-o putem atinge e senzația. Toată structura vieții, ei o explică prin calitatea sau proprietatea senzațiilor de a se asocia.

În psihologia asociaționistă lipsesc factorii de legătură ai conținutului sufletesc — lucru ce-l avea psihologia facultăților, însă erau de natură transcendentă și n’au fost explicați. În psihologia asociaționistă, problema aptitudinilor iarăși n’a fost pusă fiindcă aici spiritul nu avea dispoziții înăscute. Aici totul creștea și se desvolta pe bază de asociație fără a mai fi nevoie de un echipament nativ.

Psihologia contemporană numită „funcționalistă” este un fel de revenire la psihologia facultăților, dar sub o formă deosebită.

Facultatea substanțializată — facultatea sufletului substanță — a psihologiei din anticitate, acum devine funcție sau proces sufletesc, înțeles ca o actualizare a dispozițiilor. Psihologia funcționalistă ține seamă de creditate și evoluție. Incepând abea cu ea, putem vorbi de dispoziții native, deci și de aptitudinile individului. Wundt este printre primii funcționaliști. După el, unele dispoziții stau la baza vieții spirituale, intelectuale, iar altele la baza celei afective. Dispozițiile funcționale (așa le numește el, fiindcă există în stare potențială în individ și prin influența mediului pot intra oricând în funcție), cele intelectuale sunt memoria, fantezia și cunoașterea. De dispozițiile afective se țin: caracterul și temperamentul. Wundt spune: „Fantezia e o gândire prin imagini, iar înțelegerea e o fantezie a noțiunilor”.

Dispozițiile psihice ce rezultă din combinarea fanteziei cu anumite forme ale înțelegerii, se numește talent. (Aceasta o spune tot Wundt).

Problema aptitudinilor fiind discutată în psihologia contemporană de către diferiți psihologi, s’a ajuns, după cum vedem, a se

stabilă existența aptitudinilor la indivizi. Ea îmbracă însă diferite aspecte, după teoria prin prisma căreia vrem s’o privim.

Interesantă de cunoscut, în această chestiune, e teoria compensației, a psihologului Adler, care spune între altele, că o individualitate se desvoltă în direcția inferiorității sale psihice sau fizice native. Aceasta deoarece omul simțindu-se inferior într’o anumită direcție, în el se naște dorința de-ași îndrepta defectele, iar această dorință constituie un stimulent de activitate foarte puternic al individului. Exemple de aceste strădanii avem la Beethoven care deși surd, devine un geniu în muzică, iar Demostene deși găngav, ajunge prin străduință a fi unul din cei mai mari oratori ai timpului său. Precum vedem, această teorie ia din individualitatea omului, partea negativă ca pe ea — prin exerciții — să clădească aptitudinea. Dar prin această teorie se contestă originea nativă a aptitudinilor! Dar nu aceasta ne lasă nedumeriți, ci faptul că nu apar mai des figuri ca a lui Beethoven sau Demostene, întrucât și azi sunt cazuri destul de frecvente cu aceste infirmități înăscute, sau chiar mai grave.

Altă teorie e cea atomistă reprezentată în deosebi prin Thorndike. Aceasta e o reîmprospătare a vechei psihologii structuraliste sau asociaționiste. Ea nu vede la baza aptitudinilor, o aptitudine generală, care să fie comună tuturor aptitudinilor cum ar fi de exemplu inteligența, ci consideră toate aptitudinile speciale, independente unele de altele. Toată individualitatea e compusă din o serie de aptitudini speciale, fără nici o legătură de bază între ele. Fiecare se desvoltă singură, prin exercitarea sa, fără a avea nevoie sau înrâurire asupra celeilalte. Exemplu, memoria fără ajutorul imaginației, aceasta fiindcă s’a aflat că transfertul psihic (adecă înrâurirea unei funcții exercitate asupra uneia neexercitate), nu există în unele cazuri sau e foarte slab în altele.

Cornelia Țint, inv.

Scoala de Aplicație, Sibiu.

(Va urma).

VIATA CULTURALĂ ȘI NAȚIONALĂ A SATULUI

Cum socoteau străbunii

Mult înainte de a încerca să scrie, omul primitiv a fost silit să socotească. Să-și numere prietenii, animalele sau obiectele de pradă. Despre felul în care socotea omul primitiv, cercetătorii nu-și pot face în mod direct o idee, neexistând în privința aceasta, decât foarte puține urme istorice. Avem însă la îndemână un alt mijloc foarte bogat în rezultate: cercetarea triburilor și popoarelor primitive cari mai trăiesc și azi în Africa, Australia și prin insulele îndepărtate. Desigur starea de dezvoltare și evoluția omului primitiv se aseamănă mult cu a triburilor de negri de azi; observația lor ne aruncă o dără de lumină asupra vieții și preocupărilor celor mai vechi străbuni ai omului de azi.

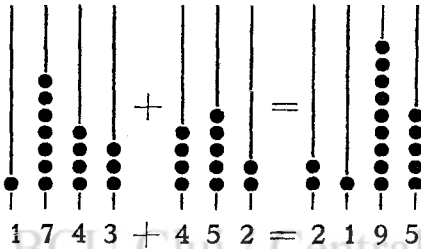
Din timpurile cele mai vechi oamenii și-au reprezentat numerele prin degetele dela mână. Omul primitiv nu putea însă număra decât până la 3, 4, 7, cel mult 10. De aceea un număr mai mare de obiecte pentru el reprezintă o *grămadă*, expresiune pe care o întrebuințează și triburile primitive de azi. Acest fel de a reprezenta numerele prin degetele dela mână nici nu pretinde existența cuvintelor pentru fiecare număr. Se înțelegeau prin semne. Mâna cu palma deschisă reprezintă numărul 5, două mâni arată 10. Când s'a ajuns și la întrebuințarea degetelor dela picioare, aceasta însemna un grad înaintat de dezvoltare în numerația primitivilor.

Sistemele de numerație la popoarele din antichitatea îndepărtată au fost diferite. E foarte probabil că sistemul cel mai întrebuințat să fi fost cel zecimal, ca și azi. Zece

unități simple (adecă de ex. cele 10 degete dela mână) să formeze o unitate de ordin superior. Dar istoria spune că au fost popoare — sunt și azi încă unele triburi — cari au avut sistem cu baza 2, 3, 4 și mai ales 5. Adecă tot 5 unități simple formează o altă unitate de ordin superior. Iată de ex. un sistem de numerație scris, din care e probabil s'au dezvoltat cifrele romane. Dacă întrebuințăm numai 5 semne: I, II, III, IIII, V, semnul V reprezintă *un grup* de 5 unități simple, deci o unitate de ordin superior. Două asemenea semne se pot scrie VV, cum trebuie să se fi scris mai de mult — și însemnează 10, (5 + 5). Numai mai târziu s'a ajuns ca acești doi V să se combine $\overset{\vee}{\Delta}$ și să se unească dând cifra X care reprezintă 10. (În acest sistem cu baza V, numărul 15 s'ar scrie VVV = XV). Au fost și popoare cari aveau sistemul cu baza 20, (corespunzând celor 20 de degete dela mână și picioare). Se zice că în vorbirea lor oamenii acelor timpuri străvechi se înțelegeau cam astfel: „Am vânat o mână și două degete de iepuri”, ceea ce înseamnă $5 + 2 = 7$ iepuri. Sau: „Adu-mi două mâni de piei!” (10 piei). Nu zice până azi și românul nostru: „Erau numai o mână de oameni” sau „Îți numeri prietenii pe degete iar dușmanii cu grămadă”.

Cu timpul s'a simțit nevoia unui mijloc mai intuitiv pentru a figura numerele și a socoti cu ele. Așa s'a ivit *abacul*, care a fost întrebuințat secole întregi de Indieni, Egipțeni, Greci, Chinezi, etc. O cutie dreptunghiulară cu nisip și câteva pietricele la îndemână, acestea formează tot aparatul. Pe nisip se

trag niște șanțuri paralele. Numerele dela 1 până la 9 sunt reprezentate prin 1-9 pietricele așezate pe șanțul I. Numărul 10 e reprezentat prin 10 pietricele puse pe linia I, sau o singură piatră pusă pe linia II-a. Șapte pietricele pe linia a II-a și 3 pietricele pe linia I-a formează numărul 73. La fel, o piatră pe linia III-a înseamnă o sută, una pe linia a IV-a, o mie ș. a. m. d. (Numerotarea liniilor se face dela dreapta la stânga, pentru ca citirea unui număr mare să se poată face dela stânga la dreapta, cum se obișnuiește). Se înțelege ușor că mănuiitorul abacului poate și *calcula* cu el. De altfel cuvântul a calcula vine dela latinescul *calculus* care înseamnă pietricică. Dăm mai jos, ca exemplu, o adunare cu abacul:

Fîind vorba numai de o cutie cu nisip și niște pietricele cari se pot mânui ușor de copii, socotim că în școala primară s'ar putea întrebuița cu mult succes acest abac primitiv, care ar putea chiar înlocui mașina de socotit.

Mașina de socotit e tot un fel de abac care întrebuițează vergi metalice și bile ce se înșiră pe aceste vergi. Primele mașini de socotit aveau vergile verticale și libere la capătul de sus. Cea care se întrebuițează azi în școlile noastre, cu vergi orizontale fixate la ambele capete, e de origine rusească. Cu asemenea instrumente se pot face calcule destul de mari, până la 100 milioane.

Scrierea numerelor. Când omul a început să-și facă diferite semne pentru a ține minte lucrurile ce-l interesau, a început să figureze și numerile. Cum e ușor de închipuit primele numere erau reprezentate prin linii — orizontale sau verticale. — S'au găsit inscripții în care se poate citi: „ani IIII”, adică: 5 ani. În ieroglifele egiptene nume-

rele mici erau reprezentate prin desemnul a 2,3 *degete*. Pentru numerele mai mari se inventează semne noi, cari reprezintă pe 10, 100, etc. *Răbojul* întrebuițat și azi de țăranul român este mărturia acestei scrieri străvechi. Ciobanii când își vând burdufii cu brânză, țăranul când numără sacii cu grâu sau carele cu pietriș, crestează cu briceagul pe un băț. *Numerele romane* sunt scrise tot prin linii însă acestea reprezintă un stadiu mult superior prin introducerea semnelor X=10, L=50, C=100, D=500, M=1000.

Grecii sunt primii cari întrebuițează pentru fiecare număr un semn. Pentru aceasta ei folosesc literele alfabetului grecesc: numerele dela 1 până la 9 se scriu prin primele 9 litere; zecile (10-90) prin cele nouă litere cari urmează ș. a. m. d. Acest sistem se numește alexandrin și datează din secolul III a. Ch. Amintesc acest lucru mai ales că în scrierile vechi românești, scrise cu litere cirilice, numerele se scriau după acelaș sistem: cu literele alfabetului cirilic, cărora li se adăuga un semn (accent sau liniuță) pentru a le deosebi de cuvinte. Iată câteva numere așa cum le găsim prin vechile noastre cărți bisericești:

Ᾱ = 1	Β̄ = 2	Γ̄ = 3	Δ̄ = 4	Ε̄ = 5	Σ̄ = 6	Ζ̄ = 7	Η̄ = 8	Θ̄ = 9	Ῑ = 10	Κ̄ = 11	Λ̄ = 12	Μ̄ = 20	Ν̄ = 30	Ξ̄ = 40	Ο̄ = 50	Π̄ = 60	Ρ̄ = 70	Σ̄ = 80	Τ̄ = 90	Ῡ = 100	Φ̄ = 200	Χ̄ = 300	Ψ̄ = 400	Ω̄ = 500	Ᾱ = 600	Β̄ = 700	Γ̄ = 800	Δ̄ = 900
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

Pentru scrierea miilor se pune semnul \uparrow înaintea cifrei corespunzătoare:

$$\overset{\sim}{\uparrow} \bar{1} = 1000; \quad \overset{\sim}{\uparrow} \bar{4} = 4000$$

$$\overset{\sim}{\uparrow} \bar{1} \bar{3} \bar{6} \bar{3} \bar{6} = 1936$$

E locul să adăugăm că toate aceste semne întrebuințate de diferitele popoare erau mai ales pentru a păstra *urme scrise* despre rezultatele târgurilor sau calculelor pe care le făceau. Nu era vorba de făcut calcule chiar cu însăși semnele. Calculele asupra semnelor se introduc mult mai târziu și ne dăm seama cât de grele erau aceste calcule cu semnele foarte nepotrivite pentru acest scop.

Cifrele arabe *) Se pot numi mai corect cifre *indo-arabe*, căci ele sunt inventate de Indieni prin a. 950 d. Ch. și dela care le-au luat Arabii (pela 1100). Arabii — celebri negustori — purtau cu ei semnele indiene,

*) Cuvântul cifră vine dela arabul *Sifr*, care înseamnă gol (zero).

pe unde îi duceau interesele lor negustorești. Spania a fost poarta de intrare a cifrelor indo-arabe în Europa. Negustorii, calendarele și matematicienii sunt cei ce-au răspândit noile semne, dar piedecile pe cari le-au întâmpinat au fost foarte mari, fie din cauza tradiției fie din cauză că erau socotite necurate. Iată cum se prezintă două din formele acestor cifre. Cele dintâiu (I) sunt cifrele indiene dela 950 a. Ch. și cele de sub (II) sunt cifre întrebuințate în Europa prin 1400.

$$\begin{array}{c} \text{I (950 d.Ch.)} \\ 1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5 \ 6 \ 7 \ 8 \ 9 \ 0 \\ \text{II (1400 d.Ch.)} \\ 1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5 \ 6 \ 7 \ 8 \ 9 \ 10 \end{array}$$

De-abia la sfârșitul sec. al XV-lea d. Ch. cifrele arabe se întrebuințează în mod general în Europa. Popularizarea lor în Europa se datorește cărții lui *Leonardo* din Pisa (1175) intitulată: „*Liber Abaci*”.

A. Calculator.

„Cărțile rele sunt o otravă morală care răspândește răul. Autorii triști, chiar după ce au fost așezați în mormânt, omoară inimile posterității din generație în generație. Cartea bună este o comoară pentru viață, iar cea rea e un spirit chinuitor.”

SMILES

Datoria, C. XV.

„Trândăvia înjosește și munca nobilitează: căci cea dintâi conduce pe oameni și pe națiuni în robie, iar munca îi face puternici și indiferenți. Obiceiul de a munci moderatează orice exces, satisface trebuința și spiritul de ordine; din ordinea materială derivă cea morală. De aceea, munca poate fi considerată ca unul dintre cele mai bune ajutoare ale educațiunei.” D'AZEGLIO.

„Munca gonește uritul, vițiul și mizeria.”

VOLTAIRE.

„Invidia este patima cea mai urită, cea mai chinuitoare, cea mai rușinoasă dintre câte pot să contamineze inima omenească. Invidiosul, simțindu-se josnic și meschin față cu alții, și în acelaș timp incapabil de a se desbata de josnicia și meschinăria lui, trăește în războiu și spaimă continuă cu sine și cu alții.”

GIUSTI

Epist. vol. I Let. 23.

„Nimic nu este mai delicat pentru om decât caracterul său moral și nimic nu este mai important pentru el decât a și-l păstra curat.”

CHESTERFIELD.

„Simplicitatea cea mai mare și chiar monotonia vieții, până ce nu produce urâtul, ne face fericiți, fiindcă numai așa simțim mai puțin viața însăși, prin urmare și sarcina ei firească; ea curge atunci ca un pârau fără valuri și fără vârtej.”

AR. SCHOPENHAUER.

Viata Economică a Satului

Librăria Cooperativă „Spiru Haret” Sibiu

Scurt istoric

Cooperativa „Spiru Haret” s'a înființat la 26 Maiu 1935, de către 56 învățători, cari au subscris un capital de Lei 82.000, din care au vărsat Lei 33.000, iar operațiunile le-a început la 1 Septemvrie 1935.

La 31 Decemvrie 1936, numărul membrilor a crescut la 107, iar capitalul social subscris la Lei 160.000 și vărsat Lei 141.480.

Intr'un singur an numărul membrilor s'a sporit cu 51, capitalul subscris cu Lei 78.000 și cel vărsat cu Lei 108.480.

Se constată, că după un an de funcționare, atât numărul membrilor cât și capitalul social s'au dublat, ceea ce dovedește că această cooperativă corespunde scopului urmărit și necesităților în vederea cărora a fost înființată.

Acest fapt este confirmat și de datele și cifrele pe care le lăsăm să vorbească mai jos:

a) Vânzări:

În anul 1935 s'au vândut mărfuri și cărți în valoare de Lei 868.899'—

În anul 1936 s'au vândut mărfuri și cărți în valoare de „ 1.962.402'—

Total vânzări Lei 2.831.301'—

Din această sumă s'au făcut vânzări în cuprinsul județului Sibiu de Lei 2.111.002, iar la cooperativele școlare din întreaga țară de Lei 720.299.

După cum se vede din cifrele de mai sus, Federala cooperativelor școlare dela Porcești, care s'a contopit cu cooperativa noastră, trecând asupra acesteia toate legăturile pe

care le stabilise cu cooperativele școlare din întreaga țară, a adus un mare aport în dezvoltarea operațiunilor librăriei noastre.

În continuarea operei de propagandă, îndrumare și organizare a cooperativelor școlare, cooperativa „Spiru Haret” a lucrat în aceeași direcțiune, obținând rezultate foarte frumoase.

Astfel, dela 1 Septemvrie 1935 până la 31 Decemvrie 1936, a tipărit și distribuit cooperativelor școlare din întreaga țară 6000 buc. registre pentru contabilitate și 2750 statute pentru înființare de cooperative școlare, cerute de colegii învățători, de pe întreg cuprinsul țării.

La 1 Septemvrie 1935, existau 1295 cooperative școlare înființate de către colegii învățători cu statute și registre procurate dela Federala Cooperativelor școlare din Porcești, iar la 31 Decemvrie 1936, numărul acestora a crescut la 2445, deci cu un spor de 1150 cooperative școlare, înființate cu statute, registre și îndrumări date de librăria noastră cooperativă.

În dorința lor de a înființa cooperative școlare, colegii noștri din întreaga țară, au avut în instituția noastră, un îndrumător și organizator de mare folos.

Iată pentruce în istoricul mișcării cooperatiste școlare, cooperativa noastră, își va avea locul ei de frunte.

b) Rezultatele obținute:

Activitatea cooperativei noastre pe anul 1936, se înfățișează prin bilanțul și contul de profit și pierdere, pe care le publicăm mai jos:

Librăria Cooperativă „Spiru Haret”, Sibiu.

Bilanț

Activ

încheiat la 31 Decembrie 1936.

Pasiv

Nr.crt.	DENUMIREA CONTURILOR	Sume		Nr.crt.	DENUMIREA CONTURILOR	Sume		
		Lei	B.			Lei	B.	
1	Cassa	11.106	—	1	Capital social	160.000	—	
2	Inventar mărfuri generale	999.460	—	2	Fond ² de rezervă	7.319	—	
3	Inventar cărți în consignație	227.147	—	3	Fond cultural	4.075	—	
4	Mobilier	123.855	—	4	Fond de prevedere	5.500	—	
5	Diverși debitori	297.973	—	5	Fond local	5.500	—	
6	Asociați capital	18.520	—	6	Fond disponibil	6.783	—	
7	Participații	3.000	—	7	Fond amortisment mobilier	24.653	—	
8	Cheltueli reportate	11.464	—	8	Depuneri spre fructificare	55.000	—	
				9	Imprumut în cont-curent	568.547	—	
				10	Furnizori mărfuri	440.454	—	
				11	Deponenți de cărți în consignație	348.788	—	
				12	Dividende neridicate	1.944	—	
				13	Profit și pierdere (beneficiu net)	63.962	—	
Total Activ					Total Pasiv			
1,692.525					1,692.525			

Profit și Pierdere

Debit

încheiat la 31 Decembrie 1936.

Credit

Nr.crt.	DENUMIREA CONTURILOR	Sume		Nr.crt.	DENUMIREA CONTURILOR	Sume		
		Lei	B.			Lei	B.	
1	Cheltueli generale	25.155	—	1	Beneficii din vânzarea mărfurilor	192.917	—	
2	Registre și imprimate	6.814	—	2	Beneficii din vânzarea cărților în consignație	101.768	—	
3	Salarii	124.150	—					
4	Chirii	21.662	—					
5	Primă de asigurare	1.440	—					
6	Dobânzi cont-curent	35.907	—					
7	Cheltueli de control	1.175	—					
8	Amortisment mobilier	12.385	—					
9	Dobânzi fond rezervă	665	—					
10	„ „ cultural	370	—					
11	„ „ prevedere	500	—					
12	„ „ local	500	—					
	Total cheltueli	230.723	—					
	Beneficiu net	63.962	—					
Total					Total Venituri			
294.685					294.685			

Contabil: Aurel I. Totan.

Bilanțul și Contul de profit și pierdere au fost aprobate de Consiliul de Administrație în ședința din 29 Ianuarie 1937.

I. N. Ciolan,
președinte.

I. Dragomir,
vice-președinte.

Petre Olariu.

S. Banciu.

Miron Bibu.

Ilie Bueur.

Nicolae Boicean.

Matei Seorobeș.

Vasile Posa.

Verificat de Comisia Cenzorilor la 29 Ianuarie 1937.

Ioan Mânduc.

Ștefan Cornea.

Din cifrele de mai sus se desprinde un adevăr și o mare nădejde în viitor.

Adevărul este „că *Mult pot pușinii buni împreună*“, iar nădejdele de viitor se cristalizează prin manifestarea solidarității acelora, care urmăresc scopuri comune, pentru mai bine.

După înfățișarea rezultatelor de mai sus, credem că nimeni nu mai are dreptul nici curajul de a-și mărturisi îndoiala față de reușita deplină pe care cooperativa „Spiru Haret“ a avut-o încă din primele începuturi și pe care necondiționat o va avea și în viitor.

Reușita acestei cooperative se datorește conducerii pricepute a Consiliului de Administrație, muncii cinstitute a gestionarilor ei și mai ales sprijinul acordat de colegii învățători membrii și nemembrii, cari au cercetat-o neconținut și cu toată sinceritatea lor.

Și cu această ocaziune ținem să remarcăm un fapt care din nenorocire se repetă și în alte împrejurări: Colegii dela sate ca totdeauna, în marea lor majoritate, n'au ocolit cooperativa noastră, cumpărând tot ce le-a trebuit dela librăria lor.

N'am avut acelaș sprijin din partea multor colegi și colege din orașul Sibiu, cari din motive neînțelese de noi, au preferat să se aprovizioneze cu cele necesare școlarilor, din altă parte.

Ne bucură faptul însă că și unii dintre colegii din orașul Sibiu, s'au străduit să învingă rezistența acelora care ocoleau co-

operativa și au reușit să amelioreze în bună parte această stare de lucruri, care credem, că încetul cu încetul va dispărea cu totul, spre deplina manifestare a solidarității noastre profesionale.

Au fost însă și câțiva colegi dela sate care au ocolit cooperativa noastră la început, însă acum în urmă o cercetează așa cum se cuvine.

Avem nădejdea că în viitor vom avea concursul întreg al tuturor colegilor, atât dela sate cât și dela oraș, spre o cât mai bună reușită a instituției în care cu toții trebuie să ne punem toată nădejdea.

Este necesar ca și la librăria noastră, ca și la banca populară, toți colegii și colegele să se înscrie ca membrii societari.

Uniți cu toții în aceste instituții cooperative, pe lângă satisfacerea scopurilor ce urmărim spre deplina noastră mulțumire, vom dovedi opiniei publice odată mai mult, puterea noastră de organizare și solidaritatea care ne leagă, în lupta pe care o ducem pentru mai binele poporului și patriei noastre.

Incheind aceste rânduri, nu pot decât să mulțumesc tuturor acelora care au contribuit sub orice formă la obținerea rezultatelor atât de frumoase pe care Librăria cooperativă „Spiru Haret“ le-a realizat în primii doi ani ai existenței sale.

Cu Dumnezeu înainte.

I. N. Ciolan,

Președintele Consiliului de Ad-ție.

„Cu dulcetuuri și zaharicale nu se fac copiii oameni sănătoși. Ca și hrana tru-pească, hrana sufletească trebuie să fie simplă și întăritoare. Maeștrii artei s'au îngrijit totdeauna de aceasta din urmă; țineți-vă de ea.“
SCHUMANN.

„Sfântă muncă dela țară, izvor sacru de
[rodire,
Tu legi omul cu pământul în o dulce înfrățire.“
VASILE ALECSANDRI.

„Istoria ne învață indetul că luxul nu se desvoaltă decât la cei ce își fac averi fără muncă, fie prin joc, fie prin rășboiu, fie prin intrigă.“

COURCELLE-SENEUIL.

„Stilul este fizionomia spiritului. El nu poate înșela ca și fizionomia corpului. A imita un stil străin, e a purta o mască. Afectațiunea în stil este asemenea dresurilor pe obraz.“
SCHOPENHAUER.

Oameni și fapte

Dr. Constantin Angelescu

— Părintele Școlii și slujitorilor ei —

Modestul meu condeiu încearcă să contureze în cele de mai jos pe **Omul: Dr. C. Angelescu** — și **Fapta sa: Opera școlară din România Intregită!** Părintele Școlii Românești așa cum este — așa cum l-a visat dascălimea generațiilor de ieri și azi.

Simt că mi-am luat o sarcină dintre cele mai grele: să cuprinzi într'o pagină de revistă — un articol obișnuit — Omul și fapta, ale cărei proporții au atins culmile cele mai înalte... și a cuprinscele mailargi vaduri ale școlii poporului Daco-Roman, din țara ctitorită de cei 800 mii arhangheli desrobitori de neam.

A vorbi despre Fapta ministrului școlii îți trebuie spații largi, cerneală din belșug, și condeiu tenace — chiar și dacă fapta sa încerci s'o tălmăcești numai în cifre.

Și totuși pentru cei cu sufletul deschis, pentru cei săraci de patimi politice — presupun, că chiar și această modestă încreștere ocazională e suficientă, pentru ca să-l vadă pe

Dr. Constantin Angelescu.

Ca om în viața sa particulară — așa sunt informat — Dr. C. Angelescu întruchi-pează în persoană toate virtuțile care caracterizează pe omul creat după percepțiile Dumnezeirii: cinste, corectitudine, suflet larg și înțelegător, umanitate și protejuit pentru creaturile de sânge Daco-Roman.

Ca om politic — Dr. C. Angelescu — afirm fără nici o teamă de a putea fi desmințit — a fost, este și rămâne cel mai fanatic expo-

nent al ideii democratice. Dragostea lui pentru popor a întrecut orice margini. Iubind și ocrotind pe dascăli — Dr. C. Angelescu a ocrotit masa cea mare a robotarilor.

Că deviza operei sale a fost: „Guvernarea Poporului prin pro-

prile forțe... — aceasta o dovedește cu vârf și îndesat gigantica sa operă de ridicare culturală a satelor prin construcțiile școlare; dinamismul forțelor spirituale pe care le-a demorțit în timpul cât a ocârmuit departamentul școlaelor.

Dându-mi seama, că aceste afirmațiuni le fac în paginile unei reviste dăscălești — apăs cu și mai multă convingere condeiu pe filă, deoarece știu că aceste afirmațiuni se pot verifica pe teren cu prisosință.

Chiar dacă numai la realizările de până acum am reduce opera și ostenețile dlui Dr. C. Angelescu — el ar merita să fie așezat alături de Haret — ca al doilea ctitor în opera de ridicare culturală a satelor.

Intâmplarea norocoasă pentru mine o făcut, ca tocmai când mă sârguiam să-mi concentrez aprecierile asupra operei omului școlaeli Dr. C. Angelescu — cel mai autorizat exponent al învățătorimei, din provincia de peste munți, mi-a venit în ajutor, punându-mă la curent cu recentele gânduri și fapte de care își leagă numele acela căruia modestul meu condeiu încearcă să-i facă portretul...

Am aflat, printre altele, că Dr. C. Angelescu odată cu votarea noului buget va mări tezaurul școlaeli poporului cu suma de peste 1 miliard — suma care va servi în viitor la acoperirea dezideratelor dăscălești ca: salarizare, gradații etc. Paralel s'au câștigat și alte fonduri menite să alimenteze opera construcțiilor școlare în regiunile și satele unde aceasta n'a atins măsura așteptată de vrerile obștei și nevoile reale.

Acest bun pentru școlaeli poporului și pentru slujitorii ei a fost câștigat de Dr. C. Angelescu cu avertizarea: «*In cas că nu mi-se dau cele cerute, mă voi vedea silit să părăsesc de-*

partamentul și mă voi așeza în fruntea oastei dăscălești...»

Iată o dovadă eclatantă care desvăluie sufletul mare cu dragoste pentru cele două mari oștiri ale țării: *dăscăli și popor!*

Verificând opera construcțiilor școlare pe vatra acestui județ vom constata — bineînțeles înlăturând orice patimă de ordin politic — că sub conducerea actualului ministru al „Educației Naționale” s'a făcut peste așteptări. E suficient, ca să pomenim în treacăt ctitoriile din: *Slimnic, Cisnădie, Ruși, Hașag, Bogatul, Aldmor, Benești, Cașoț, Glâmboaca, Hosman, Marpod, Râul Sadului, Roșia, Rusciori, Sadu, Săsăuși, Șura Mare, Șura Mică.* cât. *Trainei-Rășinari școlaeli prtmară Sibiu, „Dr. C. Angelescu” grădini de copii: Avrigh, Boița, Cașoț Cisnădie Săcădate, Tilișca, Slimnic, Șura Mare* — pentru a ne convinge și mai mult despre nemuritoarea operă a dlui Dr. C. Angelescu. Sunt fapte care rămân; sunt fapte care vor vorbi peste veacuri!

Iată de ce dăscălimea — indiferent de credințe politice — trebuie să fie recunoscătoare acestui neostenit Părinte al școlaeli.

Căci un lucru rămâne bine stabilit și vrednic de reținut; După războiu — atât pentru Vechiul Regat, cât și pentru provinciile alipite — Dr. C. Angelescu a atins prin opera sa cele mai înalte piscuri ale aprecierilor cetățenești.

În vremurile acestea de grea răspântie financiară prin care a trecut și trece țara — ctitoriile de care își leagă numele ministrul școlaelor fac parte din domeniul sforțărilor supraomenești.

Bine, bine — vor zice unii stăpâniși de patimi politice — dar tot ce s'a construit la sate în domeniul culturii poporului — școlaeli primare,

grădini de copii — s'a făcut din „alodiile“ comunale, din jertfele comunelor.

Să admitem în parte și aceste susțineri. Să nu uităm însă un adevăr: Dr. C. Angelescu — din dragostea sa mare pe care o poartă pentru școala poporului și slujitorilor săi — a forțat, a impus chiar celor din subordine, să folosească banul obștesc, pentru interesele obștești. Și cele mai arzătoare interese și deziderate pentru poporul românesc — unit între granițele sale firești — erau ridicarea culturală, prin construcțiile școlare și prin îmbunătățirea sorții învățătorimei. Constatăm cu satisfacție, că în bună parte aceste lipsuri au fost împlinite — într'un timp relativ scurt. În cei trei ani de guvernare — Departamentul instrucțiunii și-a făcut datoria peste așteptările noastre. Meritul îi revine aceluia care stă în fruntea departamentului — Dr. C. Angelescu, al doilea Spiru Haret.

*

Iată o modestă apreciere pe care vine să o facă în coloanele acestei reviste dascălești, un fost slujitor la școala poporului din satul de naștere al marelui dascăl Gheorghe Lazăr...

Aprins fiind în sufletul meu cultul pentru oamenii mari — am căutat să-mi mărturisesc credințele prin modestul răvaș de față — neașteptând altceva decât sub patronajul ministrului „Educației Naționale“ să înmuștrească și pentru Avrig o inițiativă asemuitoare celei dela Ipotești, pentru a răsplăti cu și mai multă prisosință ostenele lui Gheorghe Lazăr cei mai valoros dascăl ardelean...

Revista »Luceafărul« — prin rostul modestiei mele încreștări — se asociază nizuințelor de fiecare zi ale aceluia care conduce departamentul „Educației Naționale“ și în numele dascălimei de pe plaiurile acestea — trimite dlui Dr. C. Angelescu cele mai sincere urări pentru desăvârșirea operei de ridicare a învățătorimei și a școlii primare.

Nicolae Obadă.

Mihail Negură

A vorbi de dl Mihail Negură, e să vorbești despre puținii oameni politici cinstiți din Țara Românească.

Copilăria sa, s'a petrecut pe podișul de răsarit al Moldovii, ce se sfârșește aproape de Dorohoi, ca o continuare a Podoliei.

În ținutul Coțușca bătut de asprimea Crivățului, cu drumuri de țară ce răzbat peste ogoarele ce rodesc numai lamura grâului, au sălășluit părinții săi.

Izolarea aceasta de oameni, apropiată de Prutul ce era până mai eri hotar, a fost în-suflețită de tatăl său, învățător, plin de avânt și muncă, care a fost un adevărat părinte pentru săteni, ca și pentru gloata copiilor săi.

După terminarea studiilor liceale și universitare și-a început cariera de avocat în orașul Vaslui, unde a avut un al doilea pă-

rinte și prieten bun, pe dl Vasile Sasu, actualul Ministru al Agriculturii.

Cel din urmă a condus singur o obște de arendare, iar cel de al doilea i-a urmat exemplul participând în mod activ în instituțiile cooperatice din Vaslui.

Oamenii însă au valoare numai atunci când în toate împrejurările vieții lor rămân cu aceeași conduită morală și-și păstrează cinstea ca pe o comoară de preț. Și dela această normă de conduită morală el nu s'a îndepărtat.

Atât în raporturile sale cu prietenii săi politici, cu cooperatorii, de orice nuanță politică și-a arătat gândul său curat și nu a refuzat nimănui, ceea ce i se cuvine.

Demnitatea de Ministru e o răsplătă prea mică pentru Mihail Negură. Ea n'a fost ce-

rută, ci este numai un început al recunoașterii calităților sale de om și cooperator. Numele său rămâne însă legat de două fapte mari pe cari le-a săvârșit cu stăruința și credința sa: legea de organizare a cooperației din 1935 și asanarea cooperației de credit.

Pentru cea dintâi a avut înțelegerea celor de sus, care a venit cam târziu și nu așa cum ar fi voit el.

Pentru cea de a doua va rămâne însă un luptător cuprins de pasiune, care învingând toate greutățile a izbutit să aducă cooperației de credit un ajutor de aproape două miliarde de lei spre a reînvia băncile populare.

Sub supravegherea sa directă această operă însemnată s'a realizat de organele de inspecție și control în mai puțin de două luni.

Și încă mai răsar fapte: ajutoare de peste 15 milioane de lei pentru organizarea pivnițelor cooperative, rezolvarea problemei oieritului, valorificarea produselor agricole țărănești numai prin cooperație și ajutând în acelaș timp pe săteni cu produse industriale ieftine.

Dacă mâine, guvernul din care face parte va pleca, Mihail Negură ar trebui să demisioneze din propriul său partid, ca să rămâie pentru totdeauna conducător al cooperației.

Cu aceste puține rânduri, cari de-abia au putut prinde conturul faptelor unui om modest și cinstit, cooperatorii Sibiului care-l cunosc, îi aduc recunoștința lor plină de admirație și încredere.

Cooperator.

Testamentul lui Eminescu

„Prin unire cresc statele mici,
prin vrajbă pier cele mari”.
Jugurtha.

Neamul românesc doarme de 18 ani pe perna gloriei. Trupul mutilat al voevodului Mihai pe câmpia Turzii a ajuns în una și aceeași țară cu capul, desfăcut de trup și păstrat la Mănăstirea Dealului. Mihai n'a făcut parte din familia trestiei, care se îndoiește și iar se obleşte, el a fost stejar, pe care când l-a răsbîit furtuna nu l-a îndoit ci l-a rupt. Căderea lui a sguđuit toată istoria dela Decebal și Traian până la el și a dat transfuzie de eroism generațiilor din trei secole, până în ziua când Alba Iulia devine pentru a treia oară cetate triumfală sub Ferdinand Intregitorul.

Tunetul unei căderi eroice e tot atât de mare, cât și cântecul unei învingeri strălucite. Mihai n'a murit pe câmpia Turzii, el abia atunci a înviat.

Dar azi visul realizat al acestui neam e tulburat mereu de viforul revizionismului.

„Mama Romă cea bătrână” după ce ne-a semănat prin depărtată lume de trunchiul latin și după ce ne-a lăsat să plângem și

să ne bucurăm singuri două milenii, ne vestește, că va face dreptate unui proaspăt și viclean copil de suflet. Să-ți despoi un copil de sânge de avutul lui pentru unul mașter! Când numai ieri, „Mamă Romă”, acest copil colțat te-a mușcat năpraznic de ambele țâțe, iar noi ți-am ajutat să-l pedepsești.

Cine a adâncit serios literatura istorică și poetică românească a fost izbit destul de des în conținutul ei de revolta nestăpânită împotriva poporului Maghiar. Acest fenomen a fost creat de imrejurări istorice. Iar fenomenul nu va lua sfârșit pe nici o cale. Va exista ca problemă socială și politică până în ziua când va pieri unul din aceste două popoare. Lucru ce se va întâmpla numai deodată cu cataclismul celorlalte neamuri.

După un mileniu de judecăți și hărțueli, am câștigat procesul, atât cu sabia, cât și cu tribunalul păcii mondiale, împotriva copiilor înspăimântătorului Atila.

Politica lor dela năvălire și până azi a fost aceeași: de-ași neliniști vecinii și de a

reclama drepturi și teritorii. Unii susțin că faptul prezintă un caz psihologic, alții sunt mai radicali și susțin cu dovezi că e un caz deadreptul patologic.

Conducătorii Ungurilor din Ardeal nu mai vor să discute de trecut. Fug de trecut. Dar nu putem fugi noi.

Suntem acuzați de asupritori. Când Istoria e martoră că în Ardeal trei minorități dispuneau de soarta unui popor majoritar ca cel românesc. Faimosul „Unio trium nationum” rămâne în Istoria omenirii ca cel mai arbitrar act, ce s'a putut comite în vreo țară din lume.

Asupritori noi? Când în anul 1913 s'au tipărit în Ardeal 77 cărți ungurești, iar în 1925 sau tipărit 441?

Azi în Ardeal circulă peste 100 ziare ungurești, jumătate din ele apar zilnic, iar jumătate săptămânal. Plus revistele. Înainte de războiu dacă apăreau 12 ziare în limba maghiară!

Nu putem uita trecutul. Nu ne lasă atâtea generații de morți. Pleasna, scuipatul și umilința nu se pot șterge și nici spăla. Vorbesc mormintele și întărește Istoria.

Iată în ce mod civilizată omeneau studenții lui Appony pe studenții români înainte de unire:

„Franzela aceasta e rotundă,
„Astupă-ți gura cu ea
„Și cinstește patria noastră,
„Tu opincă puturoasă!
„Rotundă-i lumea aceasta,
„Pretutindeni cresc flori,
„Pentru valahi numai una crește:
„Este floarea spânzurătorilor:
„Of!, ce opincă puturoasă!“

Azi drapelul Trianonului din Budapesta fâlfăie în doliu.

Învățătorii lor fac mai mult șovinism decât educație în școli.

Versul iredentist din Geografia Dr.-ului Ecsedi István e numai un caz din miile de cazuri:

„Cred într'un Dumnezeu, cred într'o patrie, cred într'o singură și vecinică dreptate Dumnezeiască, cred în reînvierea Ungariei! Amin.“

Când dascălii lor fac iredentism și sunt la datorie, dascălul român își macină zelul tine-

reții ani în șir până i se dă un post plătit mizerabil, iar alții sunt svârliți pe drumuri fără judecată, sau puși sub prigoană. Zorile sunt tulburate de furtună, iar noi ne mâncăm între noi ca fiarele pădurii.

Biată țară! Unde ți-'s ascunse sfintele virtuți!

Ungurii dela Budapesta afișează în propaganda lor asuprirea Ungurilor din Ardeal, nu cu scopul de a îmbunătăți situația acestora, acesta e doar un mijloc de agitație, scopul lor se reduce la reocuparea Ardealului.

Ungurii nu sunt patrioți, ci sunt șoviniști. Șovinismul lor e o degenerescență a patriotismului, o fantasmagorie, o perdea ce închide orizontul sufletesc, sau în alt caz o reverie rătăcitoare, ce se naște moartă.

Numai așa ne putem explica îndrăzneala lozincei lor: „Ungaria nu a fost, ci va fi!“.

Chiar dacă Românii n'ar fi fost pe aceste meleaguri odată cu legiunile colonizate de Traian, chiar dacă teza susținută de ei și de istoricul german Rösler, că Românii s'ar fi retras odată cu oștile lui Aurelian în sudul Dunării, motivul revizuirii tot cade. Granițele s'au fixat după războiul mondial prin autodeterminarea popoarelor, luând rolul de conducere poporul majoritar. Numărul unei populații etnice a trasat nouile granițe, nu vechimea așezării pe un anumit pământ.

Dar noi suntem apărați și de adevărul istoric necontestat că Românii erau aici ca și astăzi, la venirea Ungurilor.

De liniște n'o să avem parte.

Nu-i e scris acestui neam să aibă liniște.

Contele Stefan Bethlen, care cunoaște perfect limba românească a cetit atât literatura maghiară, cât și pe a noastră. Nimic nu poate lămuri mai bine pe un om politic de pulsul real al unui popor decât literatura. Contele a scos o concluzie din lectura celor două literaturi, care rămâne un adevăr nebăruit. El a spus:

„Între aceste două neamuri nu va fi nici-odată pace“.

*

În satul meu servea până mai ieri o funcționară de neam maghiar. Mai mult de 40 de ani au bătut-o vremile și-au ajuns-o

bătrânețele între 2000 de Români și tot atâția Sași. Vorbă românește cu toți, cinstea lumea, părea câștigată sufletului nostru.

Fără preot, fără biserică, fără părinți, copii sau soț, într'un mediu străin sufletului său. Nici un val din cele două râuri străine de plămădeala structurii sale n'au clintit-o.

Avea o cameră întunecată unde ardeau candelă. Curiozitatea m'a împins să cunosc acest altar de sihastru. Din culorile unui tablou impresionant privea Kossuth cu ochii lui de revoluționar și de dușman al neamului Valah. Pe-o măsuță în fața tabloului era o statueta cu chipul lui Petőfi, iar lângă statueta o carte mare cu toată opera poetului maghiar. Satul o credea singură și o compătimea. Dar ea avea tovarăși de singurătate zi și noapte pe Kossuth și Petőfi cari îngrijeau de această izolată odraslă maghiară să nu se rătăcească și nu s'a rătăcit.

Cu acelaș ochiu am făcut percheziție în multe case românești. La destui preoți, învățători, advocați, și mulți alți intelectuali n'am găsit pe Ștefan sau Mihai, pe Horia sau Iancu, nici poeziile lui Eminescu în biblioteca lor. Onoare excepțiilor.

Dar am găsit la foarte mulți țărani din Ardealul nostru, cari au fost cătane la împăratul așezat între cruce și icoana răstignirii, tabloul cu chipul lui Franz Iosef, gravată, în culorile drapelului maghiar, iar în fondul tabloului stă „haptac” românul în uniformă armatei austro-ungare. Sunt multe cazuri și le-am observat în multe sate.

Acesta e adevărul; te doare, te cutremură, dar trebuie rostit. Suferim de păcatul tradiției, chiar și atunci când tradiția ne-a fost temniță grea, lanțuri de legat, spânzurătoare și roată de ucis.

Cum n'ar îngriji și de noi spada lui Mihai și spiritul marelui Eminescu. Nu e greu să ni-i apropiem și să ni-i luăm ocrotitori. Ei ne învață cum să trăim lăuntric și cum se cucerește nemurirea.

*

O întâmplare glumeață, care produce un râs sănătos când e spusă de un om de spirit îmi frământă mintea din copilărie.

Era în toiul revoluției din Ardeal, în 1918; Grofii unguri și-au luat ceva din catrafuse și-au descălecat la Budapesta. Iobași au intrat în posesiunea pământului, a vitelor și-au împărțit mobilierul părăsit. Doar era greu muncii lor prefăcut în obiecte de lux.

Sluga grofului, Ion, n'a luat nimic, dar a dorit să cânte o doină la pianul frumoaselor domnițe de grof, rămas singur și mut.

Zis și făcut. A deschis pianul, a ridicat până în tavan o greoaie bătă ciobănească și-a tras odată puternic pe toate clapele pianului. Un huruit prelung și surd a cuprins năpraznic toate zidurile castelului. Ciobanul și-a strâns bătă subțioară, a plecat răsbunat sufletește, spunând: „Să cântăm și noi cum știm”.

E faptă urâtă și să nu se audă, opinau fruntașii satului. Dar vestea s'a dus și toată lumea o cunoaște. Românul nu e prost, nici răsbunător, nici criminal.

Faptul acesta se explică ușor cu motive psihologice.

Un castel ca în povești, cu covoare, cu flori, cu lachei, cu bunătăți pământești și cu frumseți cerești. Zi și noapte muzică, glăsuri arginții de femei, dansuri cu tineri feciori de conți. Ce se deslușia la urechea lui Ion era pianul. „Câtă depărtare Doamne dela vierme pân'la astru”. Ion locuia cu animalele în grajd sau cu oile în strungă. Hainele-i erau una cu coada și copitele animalelor. Căinii și pisicile, caii și cornutele, erau mângăiate și chiar sărutate de stăpâni, el era înjurat, scuipat și îmbrâncit. După ce căinii și pisicile erau hrănite cu bunătăți, i se arunca și lui un pumn de coji.

De câte ori nu i-o fi înghețat obielele ude în opinci, de câte ori n'o fi plâns de ger, de câte ori n'o fi dorit și el un scaun lângă foc. Ion era, bietul, cel din urmă animal al curții. Ori tremurul de frig al lui se producea odată cu tremurul coardelor de pian din castelul fericit. Fericirea tremura odată cu durerea. Desmățul și muzica trăiau în aceeași ourte cu cinstea și resemnarea. Cântecul pianului îi făcea rău lui Ion. De câte ori auzia pianul prea i se contura depărtarea dela slugă la stăpân, dela durere la

fericire, dela pământ la cer și dela Valah la mare grof maghiar.

Când pianul cânta, Ion blestema. Cu Ion blestema sufletul unui neam întreg.

Ion a sfârmat lovind cu bâta clapele pianului, o falsă statuie ce și-a răzimat povara și mândria pe soclul Golgotei valahe.

Prea le era dulce traiul, copiilor din pustă, iar visul lor....

„.... prea era de tot frumos

„De-a trebuit să piară.

„Nem, nem, Soha“. Nu, nu, nicio-dată nu veți mai găsi slugi plecate în Ardeal. Vulturul a scăpat din închiziție. Numai trăsnet va mai cădea din sborul dulce și falnic al libertății. Ori trăsnetele cad din cer. Iar noi cu cerul nu suntem certați.

La noi nu se vând copilele pentru alianțe politice, ele devin mame demne cari cresc bărbați, hrăniți cu lapte eroic, bărbați cari știu să moară de boala vitejilor.

Zădarnic e visul vostru. Eminescu a zis: „Nu'nvie morții, e'n zădar copile“.

Și tot acest mare împărat al gândirii românești ne-a lăsat un testament, pe care nu l-am împlinit întocmai.

Maghiari! Noi n'avem de dat, avem de luat! Dacă vi-i drag războiul, Românilor încă li-e drag testamentul genialului Eminescu, care ne-a spus că-i românesc tot pământul „Dela Nistru pân' la Tisa“.

1 Dec. 1936.

Ion Tatu.

Excursia noastră în Moldova

„Uniți-Vă în cugete,
uniți-Vă în simțiri“.

De aici ne îndreptăm spre mănăstirea Văratec. La sosirea noastră sunt de față dl primar, școala, corul mănăstirii și alte persoane făcându-ne o deosebită manifestație.

Intrând în mănăstire participăm la serviciul divin, apoi ascultăm frumosul concert religios, dat în onoarea noastră de admirabilul cor condus de maica învățătoare Antonia Borș, executând cântările atât de frumos, încât ne-a transpus în sferile cele mai senine ale înălțării sufletești.

Biserica mănăstirii a fost zidită la stăruințele duhovnicului, părintele Iosif și a stareței maica Olimbria în 1808, fiind înzestrată de mai mulți binefăcători, între cari figurează și maica Safta Brâncoveanu. Atelierul mănăstirii are 4 secții: covoare, tricotaj, broderie și țesătorie artistică; în fiecare secție se lucrează cu mare stăruință și nu ști pe care s-o admiri mai mult.

Stărița mănăstirii Văratec este maica Evghenia Ionescu. Băja, astăzi în etate de 69 ani, din Gales județul Sibiu, adusă la mănăstire în anul 1872.

Mănăstirea Văratec, din jud. Neamț, adăpostește în prezent un număr de 400 Călugărițe și Surori.

Maica Antonia Borș care conduce corul vocal, absolventă al Conservatorului din Iași, a executat în ziua de 28 Iunie 1936, următoarele bucăți:

1. Axiomul „Vrednică ești cu adevărat“, de Gh. Ionescu.
2. „Pre tine te laudăm“, de Georgescu.
3. Concert „Dumnezeule“, de Bortnianski
4. Concert „Inoște-te noule Ierusalime“, de Muzicescu.
5. „Răsunetul Ardealului“, de I. Vidu.
6. Imn „Se întorc vitejii“, de Castaldi.
7. Imn „Trompetele răsună“, de Muzicescu.
8. Imn „Tricolorul“,
9. Imn „Aceasta este ziua“.
10. Imn „Mulți ani trăiască“.

În apropierea mănăstirii se află mormântul poetei Veronica Micle, care a venit în mănăstire pentru sezonul de vară a anului 1889, când a și decesat.

Mulțumind maicei stareță Evghenia Bâja, care ne-a primit cu lacrimi de bucurie în ochi, Maicei Pamfilie Ciolac, Maicei Agația Huțanu, dirigintei corului Antonia Borș și tuturor celor ce au contribuit la înălțarea și reculegerea noastră sufletească, drumul ne duce la mănăstirea Agapia, unde ajungem la ora 12, zidită de Petru al IV-lea, la 1585. La început era locuită de monahi, la 1805, s'a prefăcut în mănăstire de maice. Biserica mănăstirii s'a reparat sub Alexandru I. Cuza la 1862 când s'a pictat de marele pictor Grigorescu, al cărui talent reiasă din fiecare trăsură de penel. Am fost primiți cu cea mai mare bunăvoință de maica stareță.

Am vizitat școala și atelierelor mănăstirii, unde se lucrează covoare splendide, care ne fac onoare și în străinătate; decedatul general Berthelot de aici a comandat șase covoare.

În mănăstire domnește rânduială și curățenie, onoare conducătoarelor.

Dela mănăstirea Agapia trecem spre Humulești, satul lui Ioan Creangă.

Vizităm casa lui Ioan Creangă. Casa este mică, modestă, dar gândind la sufletul cel mare, care s'a adăpostit în ea, cu evlavie pătrundem înăuntru.

Privim orașul Târgul Neamț, îndreptându-ne spre Mănăstirea Neamț. Prin depărtare se văd „Pe o stâncă Neagră“, ruinele vechiului castel, ca un martor neclintit al vremurilor de glorie străbună.

Iată ce scrie dl Mihail Tican, despre Ruinele cetății Neamțului.

„În apropierea orașului Târgul Neamț se găsește Cetatea Neamțului, sau mai exact ruinele cetății Neamțului, cari au adăpostit de atâtea ori vieți domnești în cursul sbuciumatei istorii a Moldovei“.

Uitarea și disprețul pentru ceea ce a constituit strălucirea și viața de legendă a acestei cetăți se poate vedea și din rândurile ce urmează:

„... Iar deasupra Condrenilor pe vârful unui deal înalt și plin de tihărași, se află vestita Cetatea Neamțului, îngrădită cu pustiu, acoperită cu fulger, locuită vara de vitele fugărite de streche și străjuită de ceucele și vin-

derei cari au găsit-o bună de făcut cuiburi într'ânsa“...

Așa e descrisă Cetatea Neamțului de Ion Creangă, care din Humuleștii lui va fi văzut adesea ruinele ce ne-ar putea povesti de Ștefan cel Mare, de Petru Rareș, de Vasile Lupu și mai cu seamă de Domnița Ruxandra cea omorită și jefuită de leșii năvălitori pe timpul domniei lui Cantemir Vodă.

Nu știu de ce Cetatea Neamțului, cu toate întăriturile ce i-au fost făcute de secolii trecuți, este atât de ruinată. Îmi amintesc mergând spre Cumpăna, în județul Argeș, am văzut cetatea lui Vlad Țepeș, care deși construită în același stil, la o înălțime mai mare păstrează în bună stare numeroase căi de comunicație cu interiorul ei.

Inceputul Cetății Neamțului se pierde în întunerecul anilor. După A. D. Xenopol, ea ar fi fost întemeiată de cavalerii Teutonici, iar după dl A. Lapedatu, domnitorul Petru Mușat ar fi cel care a ridicat-o. Pare însă puțin probabil ca moldovenii încă puțin experimentați, să fi putut ridica o cetate la o înălțime atât de mare în timp ce germanii erau obișnuiți cu astfel de construcții.

Cele mai însemnate modificări i-au fost făcute în timpul domniei lui Ștefan cel Mare, iar Dumitrașcu Cantacuzino făcu începutul dărâmării dând jos zidul din afară.

În interiorul cetății ar fi fost o biserică de a cărei existență nu mai amintesc decât unele icoane ce se află la Bisericile de prin satele apropiate.

Acum nu se mai interesează nimeni de ruinele ce privesc jalnic din înălțimea lor. În secolul trecut locuitorii din târg au dărâmat din ziduri ca să ia piatră de case; unii se zice că ar fi săpat căutând comori ascunse dar spiritele rele le-ar fi turburat lucrul. O atmosferă de legendă înconjoară locul; iar bătrânii din jur ar ști să povestească întâmplări ciudate sau grozave celor ce i-ar întreba.

În curând zărim turnurile dela falnica mănăstire a Neamțului, așezată în loc liniștit și foarte frumos. Mănăstirea aceasta este cercetată de Români din toate părțile țării, cari vin aici pentru reculegerea sufletească; chiar

și înainte de întregirea neamului. Aici aveau locul de întâlnire Români din cele 4 unguri. Mai ales în ziua hramului, care se serbează cu o deosebită ceremonie, se adună atâta lume, încât nu poate fi toată adăpostită sub acoperiș, ci mulți sunt nevoiți să petreacă noaptea sub cerul liber.

În această mănăstire viețuiesc 150 călugări cu diferite ocupații la ateliere ca: lemnație, tipografie, croitorie, cismărie etc.

Veniturile mănăstirii sunt pe lângă subvenția dela stat și venitul dela pământul arabil, venitul dela masivul păduros retrocedat mănăstirii prin sânguința Inalt prea sfințitului Mitropolit Nicodem.

Această mănăstire este păstorită de smeritul Arhimandrit Melchisedec Dumitriu, în etate de 48 ani, locul nașterii este din Mastacani, jud. Covurlui, intrat în cinul monahal la data de 28 Mai 1906.

Fiind acest locaș sfânt atât de mult cercetat, cu drept cuvânt se numește „Ierusalimul Moldovei“.

După istoria acestei mănăstiri tipărită la anul 1858, ar fi zidită de 3 călugări: Sofronie, Pimen și Silvan, la anul 1392, pe când domnea în Moldova Petru Mușat și i s'a dat numele de mănăstirea Neamțului, după Cetatea Neamțului, care ar fi fost ridicată de cavalerii teutoni în vremea războaielor cruciate. Biserica cea mare este ridicată de Ștefan cel Mare și sfințită la anul 1497, după învingerea lui Albert, regele Polonilor. În biserică aceasta se găsește icoana Maicii Domnului, dăruită de împăratul Ioan Paleologul, din Constantinopol, domnitorului Alexandru cel Bun, la anul 1424 deodată cu icoana sf. Ana, care se află la mănăstirea Bistrița, de lângă Piatra-Neamț. Vizitând „Vesmântăria“ acestei mănăstiri, am rămas uimiți la vederea odoarelor cele scumpe, ce se păstrează aici. Haine preoțești vechi, un epitrafir din 1470, lucrat de soția postelnicului Cosma Șarpe, candelă scumpe, cruci de aur și argint bătute cu pietri scumpe, cădelnițe vechi de argint suflate cu aur, 5 evanghelii îmbrăcate în table de aur și argint, cu câte 5 finifturi bătute împrejur cu pietri scumpe; una dintre aceste evanghelii

este dăruită de Ecaterina II-a împărăteasa Rusiei la anul 1759. O parte din odoare în 1916, s'au trimis în Rusia spre păstrare, de unde nu s'a mai re'tors. Clopotnița cea mare este zidită la anul 1823, în care se află 10 clopote de diferite mărimi, având o armonie foarte plăcută. Biserica sf. Gheorghe s'a ridicat la anul 1826.

Biblioteca mănăstirii este foarte bogată, cu cărți vechi scrise de călugări în felurite limbi, română, latină, franceză, germană, greacă, rusă și este cercetată de mulți oameni învățați din țară și străinătate.

Mănăstirea Neamțului are și tipografie, care a luat ființă pe vremea starețului Paisie, mort la anul 1794. Aici s'au tipărit multe cărți, cari au fost răspândite în toate părțile locuite de Români. În timpul războiului tipografia nu a mai funcționat. În anul 1922 s'a reînființat prin stăruințele starețului părintele arhm. Daniil Ciubotaru. Aici se tipărește „Vestitorul satelor“, una dintre cele mai bune reviste pentru popor, întemeiată de inv. Nicolae Stoleru, mort în războiul pentru întregirea neamului și care ar trebui răspândită în toate părțile țării. Aici se află și o școală de adulți.

În cimitirul mănăstirii se află biserică „Sf. Ioan“ cu gropnița numită și „Capiște“, în care se păstrează căpățini și părți din oasele multor vlădici și cuvioși părinți, înmormântați în această mănăstire.

După cercetarea mănăstirii Neamț, ne-am întors din nou la Piatra-Neamț luând masa comună la restaurantul „Sobolevski“, împreună cu dl Prefect Leon Mrejeru, dl Inspector general școlar Petre R. Petrescu, Inspector școlar dela Neamț dl Gaboreanu și revizor școlar dl Simion Purice.

Dl Inspector general școlar Petre R. Petrescu, în cuvinte calde, ne-a arătat toată munca neobosită depusă de dl Prefect Leon Mrejeru, care fiind institutor a ocupat posturi și în controlul școlii primare, iar acum s'a dedicat cu totul ridicării județului Neamț. Am rămas uimiți de munca desfășurată de dl Leon Mrejeru. Fiind în presarea zilei de 29 Iunie, Sărbătoarea Sf. Apostoli Petru și Pavel și când dl Inspector școlar Petre R.

Petrescu își serbează ziua numelui, dl Prefect Leon Mrejeru aduce elogii d-lui Inspector general școlar Petre R. Petrescu pentru toată munca depusă pentru ridicarea școlaei primare. Noi toți ne-am asociat vorbirilor și ne-am arătat simpatiile noastre față de dl Prefect Leon Mrejeru mulțumindu-i de tot concursul ce ni l-a dat în excursia din jud. Neamț, iar d-lui Inspector general Petre R. Petrescu, i-am urat cu toții zile multe și senine, pentru ca să poată face încă mult bine Școlaei Primare.

Constatari.

În cursul călătoriei am constatat, că frații noștri din vechiul Regat sunt bine primitori, cu inima deschisă și sufletul curat, pătrunși de adevărat sentiment și mândrie națională, ținând cu tărie la credința strămoșească, la așezămintele religioase și istorice. Sunt oameni harnici, muncitori, la cari se poate vedea nizuința spre îmbunătățirea gospodăriilor, spre lucrarea mai rațională a pământului, spre nobilitatea rasei și îndreptarea felului de îngrijire al vitelor.

Învățământul are bază solidă; corpul didactic muncește cu însuflețire și dă dovadă de bună pregătire.

Față de construcțiile școlare toată lumea arată un interes deosebit; lucrările pornesc din inițiativă.

Edificiile școlare se așează dela frontul străzii mai „napoi”, iar în terenul dintre edificiu și stradă se cultivă flori, zarzavat sau e prefăcut în un mic parc, dând școlaei înfățișare simpatică. Salele de învățământ spațioase, luminoase, în loc de sobe, cuptoare practice, cari răspândesc căldura sănătoasă.

Intrucât membrii Societății corale ar mai dori să participe la probe de cor, în vederea unei noi excursii, îi invităm să ne anunțe individual, arătând totodată reținerea ce ar fi să li se facă lunar pt. excursie. începând cu luna Ianuarie 1937, precum și a ne face sugerări de organizarea excursiei și în ce părți am putea să plecăm.

I. Dragomir
revizor școlar.

„Adevăratul progres al omenirii nu consistă în mașini, ci în puterea crescândă a simțului moral, a simțului de adevăr și de dreptate.”
D'AZEGLIO.

„Cel ce însuși agonisește banul e de regulă capabil a-l și păstra; cel ce-l primește de-a gata e dispus a-l risipi.”

POLIBIU.

„A'ți arăta ura și mânia prin cuvinte sau prin gesturi e de geaba, e primejdios, e imprudent, e ridicol, e trivial.”

AR. SCHOPENHAUER.

„Micile necazuri zilnice, se pot privi ca menite a ne ținea deștepți, pentru ca nu cumva din prea multă tihnă să ne amorțeamă puterea de a întâmpina nefericirile mai mari.”

AR. SCHOPENHAUER.

„Invidia nu se poate ascunde. Ea acuză și judecă fără probe; ea mărește defectele; ea are calificări enorme pentru greșelile cele mai mici. Limba ei e plină de fiere, de exagerație și de injurături. Ea se încapăținează cu turbare împotriva meritului celui mai evident. Ea este oarbă, aprinsă, nebună, brutală.”
VAUVENARGUES.

„Cel ce nu lucrează nimic, nu e nimic și nu va fi nimic de el.”

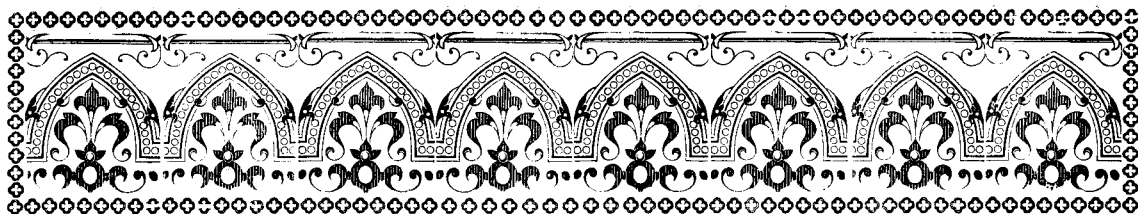
DUPANLOUP.

„Roadele muncii sunt cele mai dulci plăceri.”
VAUVENARGUES.

„E mai ușor să găsești pe un sărac care dă puțin, decât pe un bogătan care dă mult.”
RUGGERO BONCHI.

„Busola muncii este metodul.”

C. CANTU.

Spiritul vremii¹⁾

Sub noțiunea „spiritul vremii” înțelegem ideologia timpului de față, viața actuală și diferitele concepții cari stăpânesc epoca contemporană.

Vieța nu este decât o mișcare a ființei între două extreme — naștere și moarte. Această viață se prezintă prin mii de aspecte determinate de mai mulți factori care influențează pe om. Ea poate să fie mai bună sau mai rea, după cum omul se adaptează și caută să exploateze tot ce-l înconjoară în folosul său. Prima încercare pe care a făcut-o omul pentru a-și îmbunătăți traiul, a fost subjugarea naturii în folosul existenței sale, cu ajutorul rațiunii, calitate pe care o are numai creatorul și omul. Cu timpul omul a ajuns un împărat, dominând peste tot cu inteligența sa scilicet. Dela viața primitivă, care a dus-o dela început și până în zilele noastre, omul a urcat scara perfecționării în toate domeniile. Ea este însă o perfecționare mai mult materială, o civilizație, prin care omul a ajuns să parcurgă spațiul cu viteză uimitoare (mașini, aeroplane, trenuri, etc.), să comunice unul cu altul la depărtări enorme (telegraf, telefon, radio etc.), progrese de proporții uriașe în domeniul științei, invenții pentru ușurarea și satisfacerea vieții fizice și spirituale. Incurajat de aceste formidabile succese, ajunge să neglijeze curățenia vieții spirituale, ba mai mult decât atât, ajunge la negarea existenței lui Dumnezeu.

Ca să observăm mai bine aceasta să ne întoarcem la viața strămoșilor noștri, cari duceau un traiu mai rudimentar, dar în ce privește curățenia ei, nu lasă de dorit, cum lasă cea din timpul de față. Ei nu cunoșteau

mijloacele tehnice de înlesnirea traiului, cum le cunosc cei de astăzi, după cum spune și cântecul:

*Că bătrânii erau moi
Și mânau carul cu boi...*

și totuși își aveau: preotul, biserica și dascălul lor, care se îngrijea de viața lor spirituală. Cei de astăzi chiar dacă le au, le pun pe planul al doilea, considerându-le bune numai pentru copii și moșnegi care au timp să se ocupe de ceva fără vreun profit material.

Bătrânii aveau respect față de religia, de obiceiurile, de limba și de portul lor, care le erau atât de dragi încât nu le-ar fi dat pentru nimic în lume. Dovadă sunt strămoșii martiri cari pentru aceste comori naționale și-au jertfit viața. Avem și astăzi oameni conștienți de chemarea lor și demni de trecutul moștenit, dar sunt prea puțini și glasul lor e înăbușit de vocea celor mulți. Mulți sunt aceia care nu-și dau seama că fac parte dintr'un popor, care de veacuri a fost împilat și asuprit, iar acum încearcă să-și afirme capacitatea în fața lumii. Aceștia atunci vor fi pe vâgășul ce duce la biruință, când nu vor mai primi nici o formă improprie ființei noastre ca popor, când nu vor primi de bun, tot ceea ce li se aruncă cu anumite dedesubturi dezastruoase pentru noi, când nu vor mai alerga după străluciri trecătoare, ci se vor aduna în jurul celor puțini cari înțeleg rostul vremurilor de azi și știu ce să facă pentru prosperitatea și înflorirea neamului.

Comorile naționale trebuiesc păstrate cu sfințenie, pentru ca să le dăm și noi urmașilor după cum ni le-au dat nouă strămoșii. Dar de unde le vom da?... Portul național

¹⁾ Lucrare citită la „Societatea de lectură” a Școlii Normale de băieți „A. Șaguna”, Sibiu.

este infectat de modă, limba împestrată de străinisme, iar religia o avem împărțită în zeci de secte care desbină poporul, secte răspândite de diferiți dușmani cu anumite scopuri dăunătoare nouă, folositoare însă lor.

Biserica, mai cu seamă ar fi ajuns pe urmele celei din Rusia, dacă nu erau oameni să prevadă dezastrul și să lupte contra acestui pericol, dărâmător de biserici, de tradiții și de comori, cari sunt prea scumpe pentru noi, să le vedem strivite de călcăiul iudaismului aliat cu al comunismului.

Cauza acestei îndepărtări de Biserică este egoismul, care e contrar învățaturii Mântuitorului: „iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși”.

Egoismul a cuprins pe om, făcându-l să se creadă un centru pentru tot ce-l înconjoară, socotind că pentru el s'a clădit lumea. Cel sătul nu vrea să știe de cel flămând, cel îmbrăcat de cel gol, cel puternic nu se gândește la cel neputincios, fiecare își are scopurile sale personale și nu-l interesează nevoile comunității din care face parte.

Rari sunt acei care dau ceva cerșetorului, ce întinde mâna tremurândă; cei mai mulți trec fără să-l ia în seamă, uitând că li-e frate și că se numesc toți Români.

Dacă tu ești fiul neamului și el este acei care te-a făcut să exiști, ai misiunea să lucrezi pentru ridicarea lui. Poporul e veșnic, pe când tu peste câteva clipe îți aștepti sfârșitul; el numai atunci va pieri când nu va mai avea indivizi vrednici ca să lucreze pentru menținerea lui. Ori omul egoist cum va putea lucra pentru menținerea poporului dacă el își caută numai interesele sale personale?

Fiecare popor trebuie să-și pregătească indivizi cari să fie în slujba existenței lui.

Epoca contemporană este stăpânită de două curente contrarii, cauze ale frământărilor pe care le vedem astăzi. Primul curent, corolarul nedespărțit al egoismului este bazat pe o concepție materialistă, care înlătură cu desăvârșire religia și Biserica, având ca scop, materia. Karl Marx este acela care formulează această teorie, cunoscută sub numele

de „materialism istoric”. Frații lui de credință, Evreii, fiind împrăștiați pe toată suprafața pământului, au văzut în acest curent mijlocul stăpânirii tuturor popoarelor de către ei „poporul ales”.

De aceea găsim între ei pe cei mai mulți și mai îndârjiți aderenți ai acestui curent. Alături de ei au îmbrățișat internaționalismul, pentru că ei, popor fără țară, nu vreau să vadă alte neamuri cu un bun, pe care ei nu-l pot avea.

Curentele acestea au adus comunismul în Rusia, cu distrugerea bisericilor religiei și a familiei.

Romanii spuneau: „Când familia e tare și poporul e tare” dacă familia e slăbită și poporul e slab. Copiii Rusiei nu mai sunt crescuți de mamă, ci de instituții publice, cu scopul de a face din copil un bun soldat și muncitor. Or cum să-și apere acesta țara, când el nu știe cine l-a făcut, el n'a fost ocrotit de iubirea de mamă care înobilează sufletul. Urmărilor acestor stări le vedem și în Spania, unde ce era bun a fost distrus, devastat, de către cei cari nu știu de Dumnezeu și de Biserică.

Iată la ce stare au ajuns aceste țări în sânul cărora a fost prea slabă reacțiunea contra acestui iureș comunist.

Acestea sunt numai două țări victime ale comunismului, însă el își arată colții la ori și ce răspântie unde nu există unitate de simțire în popor și conștiință națională.

Politicianismul este o altă plagă socială. Prin el s'a destrămat poporul în zeci de partide, învrăjbind pe oameni și spărgând unitatea.

Aceste mișcări de distrugere provocatoare de mânie și ură între oameni sunt opăcite, de un curent bazat pe concepții creștine. E naționalismul. El ca un suflu regenerativ de viață, grupează în jurul celor doi stâlpi ai neamului: Biserica și Școala, pe toți cei conștienți de menirea lor. Naționalismul refăce, înlătură ceea ce ar putea să știrbească prestigiul neamului și construiește acolo unde se simte nevoia. Intronează munca, pedepsește lenea. Face cea mai bună educație tineretului prin școala muncii. Naționalismul

protejează și încurajează tot ceea ce poate ridica cultura și cinstea neamului.

În țara noastră sub scutul M. S. Regelui care și-a dat seama că un popor nu poate viețui fără cultură, se trimit în fiecare vară echipe studențești pe sate, acolo unde se

simte nevoia pentru a contribui cu vorba și cu fapta la ridicarea poporului român.

Tot în acest scop vom fi trimiși și noi în mijlocul poporului în slujba căruia trebuie să fim, să-l luminăm și să-l conducem acolo de unde va veni mărirea și puterea lui.

Vesa V. Aron
clasa VII-a.

RECENSII

„Valea cu Plopi” e romanul, creația tinărului coleg V. Zdrenghea, învățător-publucist din Lazul-Albei.

Ca primă încercare, cu care dl V. Zdrenghea își deschide o cărăruie timidă printre tinerii noștri romancieri — „Valea cu Plopi” am putea spune îi deschide lui V. Zdrenghea perspective senine și promițătoare. Limbajul simplu cu care își îmbracă întreaga sa încercare de acest fel îi dă romanului „Valea cu Plopi” o valoare peste așteptările autorului, cât și peste așteptările acelor care îl cunosc.

Citind „Valea cu Plopi” sufletul cetitorului e pus în fața celor mai vii icoane ale studentului strădalnic în deslegarea tainelor științei, dar care mai târziu — ispitit fiind de „Celina” — „Îngerul negru” — fiica unui profesor universitar — uită chemarea sa și își lasă sufletul pradă „Celinei”.

Ceea ce mișcă mai mult în „Valea cu Plopi” e partea aceea în care autorul analizează virtuțile satului ardelean, virtuțile satului său de naștere — presupunem — așezat pe pitoreasca „Vale a Sebeșului”. Cu o deosebită măiestrie V. Zdrenghea știe să facă portretul duhovnicului Moș Lae, cât și portretul unor țărani mucaliți, ai satului, care par că n’au altceva de lucru decât să ia în „bășcilie” pe săteni.

Mișcă până la lacrimi finalul primului volum din „Valea cu Plopi” unde autorul își des-

crie cea mai grea lovitură pe care i-a dat-o soarta: pierderea unui frate și a bunei lui mame, din care pricină studentul sârguincios Val Zareanu se vede nevoit — din lipsă de mijloace poate — să se reîntoarcă în satul său de munte, pentru a veghea la căpătaul celor două morminte din „Valea cu Plopi”.

*

În volumul II. din „Valea cu Plopi”, care va apare în curând vom putea cunoaște romanul vieții studentului devenit învățător, care a uitat pe „Celina”, — îngerul negru — umplând acel gol al sufletului său cu „Uca” o fată de gospodari vrednici.

Din parte-mi recomand cu toată căldura prima încercare a dlui V. Zdrenghea. Prețul unui exemplar din vol. I. „Valea cu Plopi” e de 60 lei și se poate găsi la librăriile din Sibiu, Sebeș-Alba și la autor.

N. N. Dobârceanu.

Lucrări vrednice de citit. *Monografia* școlii primare de stat „Octavian Goga” din Rășinari, jud. Sibiu, redactată din prilejul serbării centenarului său, de Stan A. Ionescu învățător. Se poate procura prin cooperativa școlară „Oct. Goga” din Rășinari.

Colegul Stan și colaboratorii dânsului ne-au dat în timp scurt o lucrare de mare preț. Poate servi și ca îndreptar celor ce se ocupă cu astfel de chestiuni.

Știri și informațiuni

Parcelarea terenului Asociației Învățătorilor

Ca urmare a hotărârii adusă în conferința ținută la începutul anului școlar 1936/37 a membrilor corpului didactic primar din jud. Sibiu, în care preș. Asociației a făcut cunoscut aprobarea vânzării în loturi de case a terenului Asociației din Livada Borger, Comitetul Asociației aduce la cunoștința tuturor membrilor Asociației următoarele:

În ședința din 29 Ianuarie a. c., după ce s'a luat act de aprobarea planului de parcelare a terenului amintit mai sus dată de Min. de Interne, Comitetul examinând acest plan a decis vânzarea parcelelor astfel:

a) În principiu vânzarea se va face cumpărătorilor membri ai Asociației, cari vor fi preferați față de alți cumpărători la prețuri egale, dacă sunt *la curent cu angajamentele statutare față de Asociație*;

b) Pentru stabilirea prețurilor de vânzare se vor primi și oferte dela ofertanții români nemembrii;

c) După stabilirea prețurilor, acestea se vor comunica colegilor amatori pentru a se pronunța dacă oferă aceleași prețuri, obținute dela nemembrii, urmând ca în caz de acceptare să se încheie contractele cu respectivii colegi;

d) În cazul când dela colegi nu se vor putea obține aceleași prețuri, întru cât interesele Asociației sunt mai presus de cele personale, vânzarea se va face celorlalți cumpărători români.

Rugăm pe toți colegii, cari în principiu reflectează la vre-unul din aceste loturi să ne înștiințeze de îndată pentru a-i avea în evidență.

Orice informațiuni în legătură cu aceasta chestiune se pot lua dela sediul Asociației, la Banca Învățătorilor, unde se poate vedea și planul de parcelare.

Comitetul Asociației.

Izbânzi învățătoresți

ASOCIAȚIA ÎNVĂȚĂTORILOR
DIN JUDEȚUL SIBIU.

Nr. 23/1937.

Domnule Ministru,

Avem onoare a supune cunoștinței Excelenței Voastre următoarele, rugându-vă să binevoiți a decide cum veți crede de cuviință:

În orașul Sibiu Onor. Minister al Instrucțiunii Publice posedă un imobil în strada Visarion Roman întabulat în cartea funduară din Sibiu Nr. 1136, sub Nr. Top. 1377.

Acest imobil a fost cumpărat de Onor. Minister al Instrucțiunii la 25 Mai 1922 cu prețul de Lei 240.000.

Încă de atunci imobilul în chestiune neavând altă întrebuințare, a fost pus la dispoziția Căminului de Ucenici din Sibiu, care pe acea vreme se afla sub auspiciile Ministerului Instrucțiunii.

După câțva timp acest Cămin de Ucenici a trecut sub controlul și administrarea Ministerului Muncii de care depinde și azi.

Dat fiind faptul că Ministerul Muncii, care are venituri considerabile urmează să-și construiască un cămin propriu și corespunzător trebuințelor sale, pe terenul ce i s'a dat aceluși cămin, prin reforma agrară, și dat fiind faptul că imobilul de mai sus este proprietatea Ministerului de Instrucție care poate dispune de el, vă rugăm *Domnule Ministru* să binevoiți a ceda în mod gratuit acest

imobil Asociației Învățătorilor din Județul Sibiu.

Asociația noastră nu are nici un imobil în care să poată adăposti fii și fiicele de învățători cari urmează la școlile secundare din orașul Sibiu, astfel că din acest punct de vedere învățătorii cu salariile lor de mizerie, nu pot fi ajutați de Asociația lor la creșterea și educarea copiilor lor.

În acest imobil după o reparație generală s'ar putea instala Căminul fiilor și fiicelor de învățători din județul Sibiu.

Cum o altă întrebuintare pentru nevoile altor școli din Sibiu credem că nu se poate da acestui imobil, vă rugăm *Domnule Ministru* să binevoiți a aproba cedarea acestui imobil în mod gratuit Asociației noastre, dispunând să se facă formele legale.

Vă rugăm *Domnule Ministru* să binevoiți a primi cele mai afectuase și devotate urări de bine din partea învățătorilor, din Județul Sibiu, cari vă vor rămâne deapaururi recunoscători pentru această operă de ajutorare ce credem că veți binevoi a o face pentru ușurarea în parte a greutateților materiale în cari se află.

Cu deosebită considerațiune,

Președinte,

I. N. Ciolan.

Proiect de Lege

pentru cedarea unui imobil din orașul Sibiu, proprietatea Ministerului Educației Naționale, Asociației Învățătorilor din județul Sibiu.

Art. unic. — Se autoriză Ministerul Educației Naționale să cedeze în mod gratuit imobilul său din Sibiu, înscris în Cartea funduară Nr. 1136, sub Nr. top. 1377, Asociației Învățătorilor din județul Sibiu.

Dr. Hasnaș, I. N. Ciolan, Șt. Pop, V. Giurgiu, Petre Ghiață, St. Rădulescu, Dr. Eugen Piso, Em. Tătărescu, D. Belloiu, Iuliu Nasta, H. Aznavorian, V. Dimitriu, Partenie Dan, Gh. Onose, T. Iacobescu, Gh. Leon, I. Mangra, Emil Folea, V. Candrea, V. Gobjilă, Const. Bursan, C. Chiriță.

ADUNAREA DEPUTAȚILOR Nr. 64 Sesiunea ordinară 1936—1937

INIȚIATIVĂ PARLAMENTARĂ

PROIECT DE LEGE

pentru cedarea unui imobil din orașul Sibiu, proprietatea Ministerului Educației Naționale, Asociației Învățătorilor din județul Sibiu,

URGENT

La Comisia de Instrucție publică

Expunere de motive

Ministerul Educației Naționale posedă în orașul Sibiu un imobil înscris în Cartea funduară Nr. 1136, sub Nr. top. 1377, care a servit până acum la adăpostirea Căminului de Ucenici din Sibiu.

Căminul de Ucenici urmează ca să fie instalat într'un local propriu al Ministerului Muncii, iar imobilul în chestiune rămâne să fie utilizat de Ministerul Educației Naționale pentru alte scopuri.

Asociația Învățătorilor din județul Sibiu solicită cedarea în mod gratuit a acestui imobil, a cărui valoare de cumpărare a fost suma de Lei 240.000, pentru înființarea unui Cămin în care să fie adăpostiți fiii învățătorilor care urmează la școlile secundare din orașul Sibiu.

Asociația Învățătorilor nu posedă azi nici un imobil care să poată fi de folos membrilor ei în scopul de mai sus.

Intru cât imobilul acesta nu poate avea o altă întrebuintare, fiind vechiu și necorespunzător pentru adăpostirea vreunei alte școli, cedarea lui în mod gratuit Asociației Învățătorilor nu prejudiciază cu nimic interesele școlare locale.

În schimb, sub această formă, Ministerul Educației Naționale dă un ajutor efectiv învățătorilor din județul Sibiu, care s'au dovedit a fi la înălțimea chemării lor din toate punctele de vedere.

Pentru aceste motive, vă rugăm, d-lor deputați, să binevoiți a vota acest proiect de lege.

Dr. Hasnaș, I. N. Ciolan, Șt. Pop, V. Giurgiu, Petre Ghiață, St. Rădulescu, Dr. Eugen Piso, Em. Tătărescu, D. Belloiu, Iuliu Nasta, H. Aznavorian, V. Dimitriu, Partenie Dan, Gh. Onose, T. Iacobescu, Gh. Leon, I. Mangra, Emil Folea, V. Candrea, V. Gobjilă, Const. Bursan, C. Chiriță.

Proiect de lege

pentru autorizarea unui examen excepțional de înaintare al învățătorilor la gradul II.

Art. 1. — Prin derogare dela art. 119 din legea învățământului primar, Ministerul Educației Naționale este autorizat să fixeze un nou examen pentru data de 21 Martie 1937, în vederea clarificării situației învățătorilor candidați și respinși la examenul de gr. II în sesiunea Decembrie 1936.

Art. 2. — Vor putea trece acest examen excepțional și învățătorii cari n'au putut fi înscriși la ultimul examen, dacă vor împlini condițiunile de admisibilitate prescrise de legea învățământului primar până la data de 21 Martie 1937.

Art. 3. — Subiectele la probele scrise se vor fixa de minister, în legătură numai cu activitatea școlară și extrașcolară a învățătorilor.

Art. 4. — Celelalte condițiuni ale examenului de gr. II rămân cele prevăzute în legea învățământului primar.

Simion Pamfil, Dr. Hasnaș, R. Roșculeț, P. Ghiță, Ioan Popescu, V. Crețoiu, Arhip I., Rădulescu V., I. Ianculescu, Dumitrescu Militari, Leon Grigorescu, Dr. Macavescu, N. Tănăsescu, Gh. Hogeș, Gh. Bote, I. N. Ciolan, Dr. E. Piso, Andreescu Rigo, I. Mangra, C. Cazan, Cristodorescu C., Ing. Gh. Ciolac, Gh. Onose, Ing. Suluțiu Flaviu, V. Candrea, Eug. Bunea, N. Luscan, Iuliu Nasta, N. Iordăchescu, C. Chiriță, N. Rizescu-Brănești, D. Mușetescu, Cezar Spineanu, Marius Roșca, St. Brăiloiu, Ion Totu, L. Ropceanu, George Pucerea, Stusiac T., T. Iacobescu, Gh. Plămădeală, I. Crețoiu, Constantin Vasiliu, Ion Costin, Ion Veluță, V. Lepădatu.

România

CONSILIUL LEGISLATIV
SECȚIA I

Aviz Nr. 16

Sedința dela 30 Ianuarie 1937

Sub președinția d-lui I. Ionescu-Dolj.

Prezenți fiind:

Consilieri permanenți d-nii: Cezar Vârgolici,
Ion Rădulescu.

Raportor al lucrării d-l I. Ionescu-Dolj.
Referent d-l Iuliu Pascu.

La ordinea zilei fiind proiectul de lege pentru autorizarea unui examen excepțional de înaintare al învățătorilor la gradul II, înaintat Consiliului de Președinția Adunării Deputaților cu adresa Nr. 844 din 21 Ianuarie 1937 și înregistrat la acest Consiliu sub Nr. 89 din 22 Ianuarie 1937,

Consiliul:

Având în vedere proiectul de lege mai susmenționat;

Având în vedere că prin acest proiect de lege Ministerul Educației Naționale este autorizat să fixeze un nou examen pentru data de 15 Martie 1937, în vederea clarificării situațiunii învățătorilor respinși la examenul de gradul II, în sesiunea Decembrie 1934;

Având în vedere expunerea de motive, din care rezultă că la acest din urmă examen și în special la probele scrise au căzut un număr neobișnuit de mare de candidați din cauză că au fost insuficient pregătiți;

Având în vedere împrejurările arătate în expunerea de motive, dacă pot justifica, până la un punct, lipsa de pregătire a candidaților respinși, în nici un caz nu pot justifica autorizarea unui nou examen în condițiuni excepționale la câteva luni numai după cel dintâiu, întru cât un asemenea examen fiind admis numai în interesul candidaților respinși, ar imprima proiectului caracterul unei legi personale;

Că, interesul învățământului cerând dimpotrivă ca elementele din care se compune Corpul didactic primar, să fie cât mai bine pregătite, mai în concordanță cu acest interes, ar fi respectarea termenului de 2 ani prevăzut de lege pentru examenul de înaintare în grad, timp în care candidații respinși ar putea dobândi sau și-ar putea îmbunătăți cunoștințele necesare pentru îndeplinirea misiunii lor;

Pe baza considerațiilor de mai sus, Consiliul este de părere să nu se facă o lege specială prin transformarea proiectului în lege, ci să se modifice art. 119 din legea învățământului din 5 Iulie 1934, ușurând în

parte — dacă se crede necesar — condițiile examenului, pentru ca măsura să devină generală, să servească și altora, iar nu numai pentru o categorie de învățători, și încă pentru cei căzuți la examen.

Cu aceste observațiuni și propuneri, Consiliul dispune restituirea proiectului de lege.

Președinte, *I. Ionescu-Dolj*

Consilieri permanenți:

Cezar Vârgolici, Ioan Rădulescu.

Referent titular, *Iuliu Pascu.*

ADUNAREA DEPUTAȚILOR Nr. 43 A
Sesiunea ordinară 1936—1937

INIȚIATIVĂ PARLAMENTARĂ

PROIECT DE LEGE

pentru autorizarea unui examen
excepțional de înaintare al învăță-
torilor la gradul II

URGENT

La Comisia de
instrucție publică

Expunere de motive

La examenul de înaintare pentru gradul II, ținut în Decembrie anul trecut, au căzut, și în special la probele scrise, un procent neobișnuit de mare din candidați.

Având în vedere că acest examen s'a ținut sub imperiul noii legi din 5 Iulie 1934, care prevede condițiuni cu totul speciale pentru cei care doresc să se prezinte la examen; având în vedere că acest examen nu s'a mai ținut de cinci ani, și că în acest timp s'a făcut un număr prea mare de candidați, că prin urmare inspectorii au fost puși în neputință să facă din timp inspecțiile speciale, pentru ca astfel să se dea timp candidaților să se pregătească în mod serios; având în vedere că majoritatea dintre candidați sunt din cei care au așteptat ani de zile dela absolvire până la numirea în învățământ, că în acest timp au putut să piardă din cunoștințele ce au căpătat în școală.

Ținând seamă că în cursul anilor 1930—1933, de tristă memorie pentru toată funcționăria, și în special pentru Corpul didactic, salariile nu s'au mai plătit cu lunile,

și deci învățătorimea s'a sbatut în mizerie materială, care nu i-a mai dat dispoziția sufletească să se ocupe de aproape și să se țină în curent cu tot ce s'a scris în materiile ce îl interesau; ținând seamă că începând din anul 1934, când s'a modificat și legea învățământului primar, s'a votat cele două legi în legătură cu educația tineretului (străjerismul și pregătirea premilitară), că aplicarea acestor două legi s'a pus tot în sarcina corpului didactic primar, este ușor de tras concluzia că învățătorii nu au putut să se prezinte strălucit, având de tratat probleme care, fără să treacă de puterile lor, le cerea timp îndelungat de studiu.

Pentru toate cele expuse mai sus, supunem deliberărilor d-voastre alăturatul proiect de lege din inițiativă parlamentară, rugându-vă să binevoșiți a acorda extrema urgență.

Simion Pamfil, Dr. Hasnaș, R. Roșculeț, P. Ghiață, Ioan Popescu, V. Crețoiu, Arhip I., Rădulescu V., I. Ianculescu, Dumitrescu Militari, Leon Grigorescu, Dr. Macavescu, N. Tănăsescu, Gh. Hogeia, Gh. Botez, I. N. Ciolan, Dr. E. Piso, Andreescu Rigo, I. Mangra, C. Cazan, Cristodorescu C., Ing. Gh. Ciolac, Gh. Onose, Ing. Suluțiu Flaviu, V. Candrea, Eug. Bunea, N. Luscan, Iuliu Nasta, N. Iordăchescu, C. Chiriță, N. Rizescu-Brănești, D. Mușetescu, Cezar Spineanu, Marius Roșca, St. Brăiloiu, Ion Totu, L. Ropceanu, George Pucerea, Stusiac T., T. Iacobescu, Gh. Plămădeală, I. Crețoiu, Constantin Vasiliu, Ion Costin, Ion Veluță, V. Lepădatu.

După cum se știe cele două proiecte de legi au fost votate de Corpurile legiuitoare, conform dorinței și așteptărilor noastre. Datorăm deci recunoștință celorce au lucrat pentru aceste izbâzi învățătorești, între cari locul de cinste îi revine directorului revistei noastre.

Din cauze tehnice, numărul 2 al „Luceafărului” e în mică întârziere.

Banca Populară a Invățătorilor, Sibiu.

Contul Profit și Pierdere

Cheltueli

la 31 Decembrie 1936.

Venite

DENUMIREA CONTURILOR	Suma		DENUMIREA CONTURILOR	Suma	
	Lei	B.		Lei	B.
Cheltueli generale	17.612	—	Dobânzi și beneficii div.	198.348	—
Chirii și accesorii	6.060	—	Beneficii mărfuri	15 889	—
Salarii	54.000	—			
Contribuții Control	4.274	—			
Impozite	4.180	—			
Asigurări	2.248	—			
Amortisment mobilier	7.584	—			
Dobânzi la Depuneri	50.167	—			
Dobânzi la Fond. Rezervă	607	—			
Dobânzi la Fond. Ajutor	428	—			
Dobânzi la Fond. Cultural	247	—			
Total cheltueli	147.407	—			
Beneficiu net	66.830	—			
Total	214.237	—	Total	214.237	—

Contul Bilanț

Activ

la 31 Decembrie 1936.

Pasiv

DENUMIREA CONTURILOR	Suma		DENUMIREA CONTURILOR	Suma	
	Lei	B.		Lei	B.
Cassa	32.512	—	Capital social (vărsat)	574.725	—
Imprumuturi	2,072 149	—	Depuneri spre fructificare	2,340.813	—
Conturi curente	1,063.976	—	Fond Secția de Inmormântare	226.960	—
Capital B. C. C.	24.000	—	Fond de rezervă	20.829	—
Capital „Spiru Haret”	20.000	—	Fond de ajutorare	14.708	—
Capital „Federala”	15.000	—	Fond cultural	8.474	—
Efecte Publice	5.800	—	Fond amort. mobilier	29.316	—
Efecte Publice in dep.	258.000	—	Fond dob. datorate	37.280	—
Div. debitori	84 502	—	Dobânzi reportate	38.292	—
Mobilier	75 835	—	Diverși creditori	40.250	—
Dobânzi datorate	37.280	—	Mărfuri furnizate	25.221	—
Imprimare	379	—	Deponenți de Ef. Publ. in dep.	258.000	—
Total	3,689.433	—	Dob. la Ef. Publ. in dep.	7.735	—
			Profit și Pierdere	66.830	—
			Total	3,689.433	—

Contabil: V. Bibu.

Verificat și aprobat de noi.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Președinte: I. N. Ciolan.

Vice-Președinte: I. Dragomir.

Nicolae Iordan.

I. Tănase.

M. Bibu.

I. Dordea.

C. Stocheclu.

Melania Oancea.

COMISIA DE CENZORI:

T. Târșia.

N. Jurea.

I. Bucur.

Sumarul:

Literatură și Artă.

Cușitaru'	<i>I. P. Tămășelu</i>
Părăiașul (poezie)	<i>Dem. I. Popescu-Giurgiță</i>

Invățământ — Educație.

Confesiunile J. J. Rousseau	<i>E. Bardaș</i>
Despre aptitudini	<i>C. Țint, șc. de apl. Sibiu</i>

Viața culturală și națională a satului.

Cum socoteau străbunii	<i>A. Calculator</i>
----------------------------------	----------------------

Viața economică a satului.

Despre cooperatie	<i>I. N. Ciolan</i>
-----------------------------	---------------------

Oameni și fapte.

Dr. Constantin Angelescu	<i>Nicolae Obeadă</i>
Mihail Negură	<i>Cooperator</i>
Testamentul lui Eminescu	<i>Ion Tatu</i>
Excursia noastră in Moldova	<i>I. Dragomir</i>

Pagina elevilor.

Spiritul vremii	<i>Vesa V. Aron, cl. VII.</i>
---------------------------	-------------------------------

Recensii.

„Valea cu Plopi"	<i>N. N. Dobârceanu</i>
Lucrări vrednice de citit

Știri și informațiuni.

1. Parcelarea terenului Asociației Invățătorilor. 2. Cererea Asociației către On. Minister al Ed. Naționale. 3. Importante proiecte de legi, cari ne privesc de aproape. 4. Bilanțul Băncii Invățătorilor.

